

OKRUGLI STO STR. 7-9

DOSTOJNA PLEMENITE BAČKE

STR. 11

I BUNJEVCI POD SVOJIM GRBOM I ZASTAVOM

STR. 12-13

SA IVANOM BEŠLIĆEM - SLIKAROM

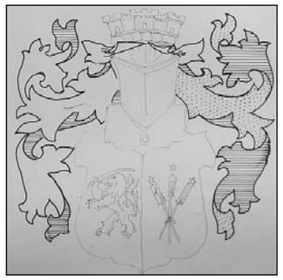
TALENAT SE NE MOŽE SAKRITI

STR. 14-15

DUG PUT DO GRAĐEVINSKE DOZVOLE

STR. 22

BUNJEVAČKI NACIONALNI SIMBOLI DATI NA UVID SVIM GRAĐANIMA

STR. 16-17

SA TRPEZE MAMI I BOLEST - DIJABETES

STR. 21

SUBOTIČKA ODBOJKAŠICA GORANA MARIČIĆ - OSVOJILA AMERIKU

STR. 28-30

SLAMARSKA IZLOŽBA U SOMBORU

STR. 18-19

Na naslovnoj strani: Detalj sa slamarse izložbe u Somboru (foto:Z.Vukmanov-Simokov)

Informativno - političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine

Godina I
Broj 4.
Oktobar 2005. godine
Cina: 50 dinara

Izdavač:
NIU "BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR"
Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET
BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU "B.I.C."
Vesna Vidaković

V.d. glavnog i odgovornog urednika:
Vesna Vidaković
Zamenik odgovornog urednika: Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Milan Milenković

Saradnici:
Mijo Mandić
Nikola Sedlak
dr Andrija Peić
Nevenka Bašić Palković
Zoran Vukmanov-Šimokov
Snježana Luetić Vujić
Miodrag Radojčin
Izabela Crnković
Zoran Veljanović
Joso Poljaković
Mila Mamužić
Marija Horvat
Eva Bačlija
Livia Tričko
Dragan Tovarišić
Aleksandar Kokeza

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1
24000 Subotica
Telefon/fax: 024/523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući račun:
106-143270-73
Štampa:
Čikoš štampa - Subotica

Distribucija:
"Štampa sistem" Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5
24000 Subotica
Telefon/fax: 024/554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu
web: www.bunjevci.org.yu
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put 10
Tel/fax: 025/28-939

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE novine : informativno - političko glasilo / v. d. glavnog i odgovornog urednika Vesna Vidaković. - 1998-2004 ; God. 1, br. 1 (2005)- . - Subotica: NIU "Bunjevački informativni centar", 1998-2004 ; 2005 - . - Ilustr. ; 30 cm

Mesečno
ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

REČ UREDNIKA

NIJE DA SE SAMO PIVA I IGRA

Bunjevcima već odavno nije baš zdravo dobro, pa nekako i nije čudno da im nije dobro ni sada. A ne bi baš tribalo tako da bude. Vrimena su nekako drukčija i svako se snalazi kako zna i ume. I „bili svit sada tušta voli da brine kako je kome ovdi kod nas pa bi baš moglo i štogod da se na tom pitanju poradi. Da se kako niki kažu «samo ne igra i ne piva».

A eto nije baš da se nije uvik štogod radilo za Bunjevce, ali su taki, kolko god bili znameniti i poštovani i od svih drugih, nekako uvik bili sami u tome. Mora se priznat i to da im se nije baš uvik kazlo i hvala. O znamenitim Bunjevcima se trudimo da što više pišemo u ovim našim „Bunjevačkim novinama, da ih se što više sićamo, da se vidi da ima i onih koji umeju to da cine a i da se vidi kako se triba radit.

U ovim našim novinama pišemo i te kako i o onima koji danas za Bunjevce hoće štogod radit. A bogme ima takvih. Ne tušta, ali ipak ima. Rade mnogo, uvik su gdi triba, i što je važno kasti, ne žale se nego se raduju kada vide da je vridilo. Eto. Mi pišemo o njima. I o onima koji o bunjevačkim nevoljama divane gdi triba i rade na tom da tih nevolja bude sve manje. Pišemo bogme i o onima koji umeju i da «igradu i pivadu». I to triba znat (niki ni to na žalost ne znaju i lakše im je da pripisivaju druge). Da to tako dobro ne umeju da rade i o Bunjevcima bi se manje znalo. O onima koji više vole divaniti kako rade a da to niko nije vidio, ili kako triba radit, a da to što «znadu» kako triba nisu nikom ni pokazli, nećemo pisati. Koje novine danas, osim ako nisu njiove privatne, pišu o takvima?

Vesna Vidaković

SEMINAR O OSNAŽIVANJU PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA U VOJVODINI

ZA SAMOSTALNO ISTUPANJE PRED MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA U ODBRANI SVOJIH PRAVA

Osnaživanje pripadnika nacionalnih manjina u Vojvodini za samostalno istupanje pred međunarodnim institucijama u odbrani svojih prava" — bila je tema seminara održanog u prostorijama Vojvođanskog omladinskog centra. Organizator ovog skupa, Ladislav Sunković, omogućio je zainteresovanim pridstavnicima nacionalnih manjina obuku koju su izveli eksperti iz Centra za multikulturalnost iz Novog Sada. Oni su dva dana ovog seminara organizovali tako da kroz pridavanje i rad u grupama, manjine nauče da istupe prid međunarodnim institucijama u cilju skretanja pažnje na svoj položaj u nematičnoj državi.

Seminar je održan 24. i 25. septembra 2005. godine i njemu su prisustvovali pridstavnici mađarske nacionalne manjine, zatim Hrvati i Bunjevci. Nemci se ovaj put nisu odazvali pozivu.

Prvi dan seminara bio je određen za učenje pisanja intervencije koja se podnosi Radnoj Grupi za manjine UN (a koja je organizovana u okviru potkomisije za ljudska prava). Sadržaj ove intervencije triba da sadrži koncizno i jasno objašnjen položaj određene nacionalne manjine, položaj u kakvom se ona kadgod nalazila, oslanjajući se pri tom na povride članova Deklaracije UN o pravima pripadnika manjina. Pored toga u intervenciji je priko potribno izneti i moguća rešenja pomoću kojih bi se naglašeni problemi uspešno sankcionisali ili rešili.

Kroz isti šablon provlači se intervencija koja se dostavlja OEBS-u, sa razlikom da prva traje do 5, a druga do 7 minuta.

Posli pridavanja stupilo se grupnom radu, učesnici seminara su bili podiljeni u dvi grupe. Na jednoj strani bili su pridstavnici mađarske, a na drugoj bunjevačke i hrvatske nacionalne manjine. Pridstavnicima su bili dodiljeni izveštaji koji opisuju povride prava učinjeni prema manjinama, odigrane u Vojvodini, na osnovu kojih su pridstavnici sastavljali sopstvenu intervenciju Radnoj Grupi UN.

Drugi dan seminara obuhvatio je zahtevniji zadatak - obučavanje za obraćanje Savetu Evrope, koji ima u mnogome razvijeniji sistem zaštite manjina nego što to poseduju EU i OEBS.

Posli pridviđenog dvočasovnog pridavanja, opet se pristupilo radu u grupama. Grupe su imale zadatak da u određenom vrimenskom roku i prema svom viđenju položaja manjine kojoj pripadaju, napišu Alternativni izveštaj o primeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. U Alternativom izveštaju, slično intervenciji, normativni okvir pridstavlja pozivanje na povridu članova sledećih pravnih dokumenata: Ustavne povelje državne zajednice Srbije i Crne Gore, Ustava Republike Srbije, Povelje o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama i Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.

Mila Mamužić

SAOPŠTENJE RADNE GRUPE ZA IZRADU SAJTA BNS

«BUNJEVCI NA INTERNETU»

Predsednik radne grupe za izradu sajta Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine Ivan Vojnić Kortmiš inače član BNS izdao je saopštenje za javnost kojim sve zainteresovane obaveštava na kojoj Internet adresi mogu videti prezentaciju Bunjevaca.

U tekstu saopštenja datog u integralnom obliku, bez lektorskih i jezičkih korekcija, na zahtev autora se kaže:

Bunjevci na Internetu

Zbog potribe praćenja savrimene tehnologije u informisanju Bunjevački nacionalni savit je don´o odluku da se napravi prezentacija Bunjevaca na Internetu.

Posli napornog rada tima koji je formiran za taj pos´o, 10.12.2005. godine prezentacija je ugledala svitlost dana na adresi:

http://www.bunjevci.org.yu/

Sve je krenilo polagano al´ cigurno. Za početak je metnuto nikoliko tema za probu a kasnije će se to proširivat´ i dotiravat´. Tako će se vrimenom tu moć´ naći tušta materijala. Biće tekstova o prošlosti i sadašnjosti Bunjevaca i pokriće se cila tematika narodne k´o i savrimene kulture bačkí´ Bunjevaca. Tekstovi će biti ulipčani slikama i muzikom. Tribala bi se tu naći i arhiva svi´ starijí´ brojova Bunjevački´ novina.

Molimo naše cinjene positioce da svoje pridloge, primidbe, pa i priloge pošalju na našu elektronsku adresu: bunjevac@bunjevci.org.yu

Ivan Vojnić Kortmiš

„BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR"
S U B O T I C A

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

Predsednik Bunjevačke stranke Darko Babić, poslao je 20. septembra otvoreno pismo Predsedniku vlade Republike Srbije dr Vojislavu Koštunici kojim izmedju ostalog upozorava Vladu RS da je svojim nečinjenjem stvorila takvu političku klimu da su umesto prestanka, napadi na Bunjevce intenzivirani.

Otvoreno pismo upućeno srpskom Premijeru ujedno je upućeno i Predsedniku Republike Srbije Borisu Tadiću, predsednicima Odbora skupštine Republike Srbije i to: Odboru za odbranu i bezbednost , Odboru za medjunacionalne odnose i Odboru za inostrane poslove sa ciljem i njihovog uključenja u rešavanje problema bunjevačake nacionalne zajednice.

Prilog: pismo Predsedniku Vlade Republike Srbije

Subotica, 27. septembar 2005.

Bunjevačka stranka

PREDSEDNIKU VLADE REPUBLIKE SRBIJE
Dr Vojislav Koštunica

Predmet: Molba za dobijanje povratne informacije od Vlade Republike Srbije i republičkog javnog tužioca a u vezi podnetog zahteva Vladi Republike Srbije od 11.07.2005. godine i krivične prijave podnete republičkom javnom tužiocu od 15.07.2005.godine

Poštovani gospodine Predsedniče,
ovim putem želimo da Vam ukažemo na posledice nereagovanja Vlade Republike Srbije povodom podnetog zahteva Vladi Republike Srbije od 11.07.2005.godine koji su potpisale sve institucije bunjevačke nacionalne zajednice i krivične prijave podnete republičkom javnom tužiocu od 15.07.2005. godine koju je podnela Bunjevačka stranka.

Pre svega želeli bi smo da istaknemo da se Bunjevačka stranka zalaže za afirmaciju tolerancije, prihvatanje različitosti, što omogućava nesmetano očuvanje nacionalnog identiteta Bunjevaca i pripadnika drugih nacija i nacionalnih manjina.

Bunjevci sa svojim jezikom, nacionalnim identitetom, kulturom i tradicijom pripadaju južnoslovenskim narodima sa kojima imaju istorijske i kulturne veze vekovima.

Bunjevci ne žele da se asimiliraju ni u jedan drugi narod.

Bunjevci imaju državljanstvo samo Srbije odnosno DZSCG jer drugu državu nemamo a i nije nam potrebna.

Želimo da se u Srbiji stvore takve pravne pretpostavke koje će nama Bunjevcima, kao ravnopravnim građanima, pružiti osećaj sigurnosti da smo kod kuće, u svojoj domovini.

Smatramo da u Srbiji ne sme da se toleriše bilo koji oblik diskriminacija i težnje za superiornošću. Bunjevačka stranka je spremna za saradnju sa svim političkim organizacijama i drugim institucijama i organizacijama koje se zalažu za slične ciljeve.

U dosadašnjem periodu nama Bunjevcima nije data mogućnost da utičemo na odluke koje su od vitalnog značaja za naše živote i budućnost.

Radi ostvarenja navedenih ciljeva zalažemo se da Srbija bude slobodna, demokratska i pravna država koja će izgraditi multikulturalno društvo u kojem će se sudbina i položaj svih njenih građana uključijući nas Bunjevce rešavati na jednakim i pravednim principima.

U cilju ostvarivanja specifičnih nacionalnih interesa BS smatra izuzetno važnim priznavanje i primenjivanje kolektivnih prava manjinama kao osnova demokratije.

Samoorganizovanje i svest o nacionalnoj pripadnosti koju su Bunjevci iskazali na poslednjem popisu stanovništva na kojem nam je po drugi put omogućeno da se izjasnimo kao Bunjevci izazvalo je uznemirenost u Republici Hrvatskoj i kod dela pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Subotici i Somboru.

Očigledno je da asimilacija Bunjevaca u Hrvate nije uspešno završena.

Osnivanje Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine i učešće BS na republičkim izborima 2003. godine kada smo dali podršku DSS izazvalo je još veće napade na nas Bunjevce.

Smatrali smo da će nova Vlada Republike Srbije striktno sprovoditi pravo. Da će u skladu sa zakonom sprečiti političko — pravno nasilje nad Bunjevcima. Da će se steći uslovi da lakše ostvarimo svoja prava kroz legalne institucije države u oblastima kulture, obrazovanja, informisanja i službene upotrebe jezika. Nažalost nismo bili u pravu.

Vlada je svojim nečinjenjem stvorila takvu političku klimu da su umesto prestanka intenzivirani napadi na nas Bunjevce.

Na osnovu prikupljenih podataka u 2005. godini dostupnih BS i analizom istih napravili smo procenu o daljim merama i aktivnostima koje su usmerene na asimilaciji Bunjevaca u Hrvate. Procenili smo da će kao i do sada nosioci biti DSHV i HNV uz podršku institucija Republike Hrvatske i rimokatoličkog klera.

Prihvatajući realnu opasnost za opstanak nas Bunjevaca BS je odlučila da usvoji dokument :
«MEMORANDUM O UZROCIMA I POSLEDICAMA POLITIČKO-PRAVNE ODLUKE O NESTANKU BUNJEVACA » i pruži ga na uvid domaćoj i široj javnosti.

Namera nam je bila da ovim dokumentom pokušamo da iznesemo širi prikaz i genezu događanja u XX. i XXI. veku u vezi nas Bunjevaca, uz otkrivanje razloga zbog kojih je Glavni narodnoslobodilački odbor Vojvodine (GNOOV) — Odeljenje za unutrašnje poslove, poslalo depešu broj: 1040/1945 od 14. maja 1945. godine „SVIM OKRUŽNIM NARODNOOSLOBODILAČKIM ODBORIMA" kojom se naređuje sledeće: … „Kako bunjevačke i šokačke narodnosti ne postoje, to vam se naređuje da sve Bunjevce i Šokce imadete tretirati isključivo kao Hrvate bez obzira na njihovu izjavu" i da BS neće biti nemi posmatrač u vremenu koje predstoji već da ćemo tražiti da učestvujemo u donošenju svih odluka u koje će biti uključeni i predstavnici drugih nacionalnih manjina.

Nažalost izostala je bilo kakva aktivnost od strane Vlade Republike Srbije i Republičkog saveta za nacionalne manjine u zaštiti i ostvarenju naših prava.

Za ostvarenje zacrtanog cilja institucije hrvatske nacionalne manjine preduzele su sledeće aktivnosti:

1. sprečili su uvođenje izbornog predmeta za prva tri razreda osnovne škole «Bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture»;
2. podneli su inicijativu za gašenje i utapanje BNS u HNV;
3. zalažu se da u predstojećem Ustavu Srbije onemoguće postojanje Bunjevaca;
4. iskoristili su žetelačke svečanosti « Dužijanca » za decidno iznošenje stava Rimokatoličke crkve o Bunjevcima kao etničkoj grupi hrvatskog naroda;
5. iskoristili su svečanu Skupštinu povodom petnaeste godišnjice osnivanja DSHV da formiraju mišljenje u javnom mnjenju da su Bunjevci izmišljena nacija od strane Republike Srbije sa ciljem asimilacije pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Bunjevce.

Iz gore navedenih razloga obraćamo se Vama i očekujemo Vaš skori odgovor.

U Subotici, 20. septembra 2005.

PREDSEDNIK BUNJEVAČKE STRANKE
DARKO BABIĆ

NAUČNI SKUP «DECA I BIBLIOTEKE»

KULTURNO NASLIĐE BUNJEVACA IZVAN ŠKULA

Na ovaj problem je isprid oko 80 izlagača referata iz 11 zemalja svita ukazala Nevenka Bašić Palković, pridstavnik BNS na mlogim medjunarodnim skupovima.

Medjunarodni naučni skup na temu «Deca i biblioteke» održan od 5. do 8. oktobra u Beogradu bio je još jedna od prilika da se ukaže na probleme, ovaj put bunjevačke dice koja još uvik nisu u priliki da svoje jezičko i kulturno naslidje u opšte niguju u okviru škulskog programa kao dica pripadnici drugih nacionalnih zajednica. Na ovu temu u ime Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine govorila je isprid oko 80 izlagača referata iz 11 zemalja svita Nevenka Bašić Palković, pridstavnik BNS-a na medjunarodnim skupovima, na kojima se govori o problemima očuvanja nacionalnog identiteta i kulture.

«Deca pripadnici bunjevačke nacionalne manjine poslednjih decenija nemaju mogućnosti da neguju svoje jezičko , kulturno i folklorno nasledje u SCG, to jest u okviru škole, biblioteke i drugih zvaničnih institucija svoje domovine Srbije. Sve je prepušteno ličnoj inicijativi ili porodici. Preko Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine preduzimaju se svi koraci da se to izmeni, ali još uvek ima dosta problema oko statusa Bunjevaca, obrazovanja i negovanja svih obeležja identiteta i prava koja nam kao nacionalnoj manjini u SCG pripadaju — pre svega našoj deci.» - zapisan je u Zborniku rezimea svih referata dio izlaganja Nevenke Bašić Palković.

Organizatori skupa su Filološki fakultet iz Beograda, Institut za književnost i umetnost u Beogradu, Narodna biblioteka Srbije, Biblioteka Matice srpske kao i beogradska, novosadska i cetinjska biblioteka. Skup je održan uz podršku Ministarstva za nauku i zaštitu životne sredine, Ministarstva za prosvetu i sport, Ministarstva za kulturu, Skupštine grada Beograda , Gradskog sekretarijata za kulturu Ambasade SAD, Ruskog centra za kulturu i informisanje, Instituta «Servantes» i A banke. *V. Vidaković*

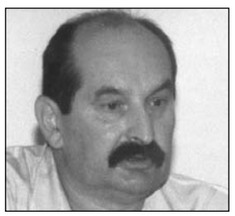
KONFERENCIJA U ORGANIZACIJI REPUBLIČKOG MINISTARSTVA ZA LJUDSKA PRAVA

O HRVATSKOJ I BUNJEVAČKOJ SAMOBITNOSTI

I o ovoj temi se izmedju ostalog po prvi put veoma ozbiljno razgovaralo u okviru glavne teme „Stepen implementacije okvirne konvencije Saveta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina, kazao je Mirko Bajić koji je prisustvovao kao član BNS.

U organizaciji republičkog Ministarstva za ljudska prava, a uz prisustvo pridstavnika Saveta Evrope, u Beogradu je 10. oktobra 2005. godine održana konferencija na temu „Stepen implementacije okvirne konvencije Saveta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina. Na konferenciji su učestvovali pridstavnici Nacionalnih saveta manjinskih zajednica Državne zajednice Srbije i Crne Gore. U ime Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine na konferenciji su prisustvovali Mirko Bajić i Nikola Vizin kao članovi Bunjevačkog nacionalnog saveta.

Na konferenciji se razgovaralo, po ričima Mirka Bajića, o tome do koje mire i na koji način se primenjuje konvencija kao osnovni dokumenat koji manjinsku problematiku definiše na evropskom nivou. Konvencija je inače usvojena u Strazburu u februaru misecu 1995. godine. Brez njene pune implementacije nema ni govora o evropskim integracijama.

- Prikazana su stanovišta i konstatacije Savetodavnog komiteta Saveta Evrope. Jedna od najbitnijih tačaka koje se tiču nas Bunjevaca je stav, odnosno konstatacija Savetodavnog komiteta, da je u SCG bilo rasprava vezanih za medjusobni odnos porid ostalih izmejđu Hrvata i Bunjevaca i njiove samobitnosti. Savetodavni komitet podvlači da ovom pitanju triba prići sa punim poštovanjem principa sadržanih u članu 3. Okvirne konvencije (pravo na samobitnost) i da ne bi tribalo da bude pokušaja da se određena samobitnost nameće bilo kojem licu kojeg se ovo pitanje tiče.- istakao je Bajić.

Učestvujući u raspravi Bajić je istakao značaj ovakvog pristupa tom pitanju i ukazao na potpuno suprotne tendencije od, prija svega pojedinaca iz hrvatskog nacionalnog korpusa. Pri tom je naveo primer istupanja pridsidnika Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine Petra Kuntića prilikom posete pridsidnika Republike Hrvatske Stjepana Mesića i u prisustvu pridsidnika Republike Srbije Borisa Tadića i drugih visokih republičkih i pokrajinskih funkcionera u kojem je direktno osporavao i negirao pravo Bunjevaca na samobitnost i pripadnost bunjevačkoj nacionalnoj zajednici.

- Tražio sam da se tom pitanju posveti odgovarajuća pažnja kako bi mi Bunjevci u potpunosti mogli da ostvarimo svoja prava iz člana 3. Okvirne konvencije . Porid tog istakao sam da postoje ozbiljni problemi u pogledu implenetacije ove konvecnije kada je rič o upotribi jezika u odredjenim sridinama. Našim Zakonom su mloga druga prava, kao što je upotriba simbola i tome slično, vezana za službenost upotribe jezika u određenoj sridini, a Zakonom je definisano da je službeni jezik obavezan tek sa 15 odsto pripadnika odredjene manjine u jednoj sridini. Ali, Zakon ne ograničava mogućnost da bude uveden i sa manjim procentom. — kazao je Bajić.

Bajić je naveo i primer da je u Subotici uveden hrvatski kao službeni jezik, a da Bunjevci to pravo ni sada nemaju iako su zastupljeni u ukupnom stanovništvu u Subotici u skoro istom procentu i to oko 11 odsto.

- Mi ne možemo to drukčije shvatiti nego da je to najobičnija diskriminacija. A kada je u pitanju pravo na škulovanje i izučavanje jezika i nacionalne kulture, nailazimo na nerazumljive tehničke barijere da ostvarimo svoje pravo iz Okvirne konvencije i da naša dica mogu da izučavaju bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture. — kazao je za kraj Mirko Bajić, inače pokrajinski poslanik i član Odbora za medjunacionalne odnose AP Vojvodine.

V. Vidaković

OKRUGLI STO U ORGANIZACIJI LISTA «DANI»

MEDJUNACIONALNI ODNOSI I ODGOVORNOST I OBJEKTIVNOST MEDIJA

Neposredan povod za okupljanje u Plavoj sali Gradske kuće je Rezolucija Evropskog parlamenta kojom se izražava nezadovoljstvo medjunacionalnim odnosima u Vojvodini.

Okrugli sto na temu «Stanje medjunacionalnih odnosa i uloga lokalnih medija u istinitom i pravovremenom informisanju gradjana» koji je organizaovao regionalni nedeljnik «DANI», održan je 13. oktobra ove 2005. godine u Plavoj većnici Gradske kuće povodom Rezolucije evropskog parlamenta kojom je izraženo nezadovoljstvo medjunacionalnim odnosima i zbog ugrožavanja ljudskih prava u Vojvodini.

Prema strukturi svih onih koji se pozivu nisu odazvali, medijator Dragan Zekić, inače direktor i v.d. glavnog i odgovornog urednika ovog lista, odmah je dao opštu konstatciju da skup nije uspeo. Medjutim voljom i angažovanjem prisutnih diskusija se razvila i pokazala da je svima i to poodavno sve jasno i da nekih većih dilema u principu niti ima, niti je bilo.

- Mogu reći da ljudi koji su poslednjih dana potencirali pitanje medjunacionalnih odnosa nisu tu, niti su poslali izvinjenje. Nema predsednika opštine Subotica niti predsednika Skupštine opštine. Nećemo prejudicirati ali i tu se vidi koliko je kome stalo do rešenja. — rekao je Zekić nakon zaključka na samom startu okruglog stola. Istakao je da ulica nije mesto gde se raspravlja o medjunacionalnim odnosima, nego da rešenje treba tražiti upravo za ovim stolom.

Po ričima Zekića, nije slučajno da je tog dana zakazan okrugli sto, jer je istim povodom tog dana i tog momenta zasedao Evropski parlament. Želja mu je bila da se sakupe svi predstavnici lokalnih i ostalih medijskih kuća te čelni ljudi aktuelnih stranaka na ovim prostorima, sa ciljem da se izda jedno zajedničko saopštenje kojim bi se jasno dalo do znanja šta je prava istina.

- Apelujem na sve nas a pogotovo iz medija i ističem da smo mi ti koji moramo izneti stvar na svojim ledjima i reći istinu. — istakao je Zekić objašnjavajući da nema smisla praviti od miša slona te da se od samo jedne činjenice ne pravi malte ne čitav komentar bez pravih argumenata.

Skrivanje iza SVM

Izražavajući žaljenje što se baš iz pravosudja niko pozivu nije odazvao, Zekić je naveo svoj stav da je za jednu ovako mešovitu sredinu sasvim normalno da dodje do nekih incidenata počev od vrtića preko disko klubova do bilo kojih drugih javnih mesta ali da po njegovim saznanjima težih medjunacionalnih sukoba jednostavno nema. O tom pitanju se ni dobar deo stranke Savez Vojvodjanskih Madjara ne slaže sa svojim liderom Jožefom Kasom koji ovakve informacije plasira.

- Kasa se više ne može kriti iza svoje stranke SVM. — naglasio je Zekić prisećajući se predjašnjeg stanja u Osjeku iz koga je došao u Suboticu. — I tada sam jednom prilikom rekao da će žalosno i teško biti ako nas neko dodje da brani iz Kragujevca ili Brisela. I sada kažem da neće biti dobro ni da neko dodje da nadgleda nešto čega nema.

Medjunacionalne tenzije, lični interesi

- Osećam obavezu da se prvi javim za diskusiju zato što sam i do sada u javnosti iznosio izmedju ostalog i to o čemu se sada govori. — rekao je Mirko Bajić, navodeći da ovaj put za okruglim stolom učestvuje kao pokrajinski poslanik i kao predsednik Odbora za medjunacionalne odnose pri pokrajinskom parlamentu, ali i kao član jednog nacionalnog saveta (Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine).

Po Bajiću to očigledno više nije tema samo njega nego i svih ostalih. Jer, žalosno je da SVM kao najjača stranka i stranka na vlasti u Subotici podleže neobjektivnim, tendencioznim i iz ličnih interesa iskonstruisanim izjavama.

- Sada, kada se potegne pitanje «bombaškog napada» na Kasu, kaže se «to više nije važno i ne treba više o tome govoriti». E, ja kažem važno je! Da se javnosti da na uvid da li je bilo napada ili ne. Jer i o tome se raspravlja u Evropskom parlamentu. — rekao je Bajić. — Ko sme Kasu sada da ispita za krivična dela posle napada na njega? Niko! A nikad ni neće odgovarati, to znam. Krije se iza tog napada. Inače takodje smatram da kriminal i medjunacionalne odnose u svakom slučaju ne bi trebalo povezivati.

- U Novom Sadu sam na konferenciji za štampu rekao da ukoliko se to dozvoli, zaista ćemo imati loše medjunacionalne odnose jer sve što se govori upravo i indukuje takva stanja. Jer ako se u Madjarskoj objavi da je u kanjiži streljan Madjar a ne da je nastradao u kafanskoj tuči, to izaziva strah i kod Madjara i kod Srba. — objasnio je Bajić.

Bajić je uputio apel SVM-u da se da u pamet i da nadje puteve za komunikaciju sa drugima i dijalog.

- Da se ljudi o svemu obaveste i da se sankcionišu ljudi koji izazivaju medjuancionalnu mržnju. Da uputimo poruku stanovništvu da se ne plaše međunacionalnih problema u gradu.

Za incidente krivi pojedinci

Blaško Gabrić, opštinski odbornik koalicije «Da Subotici svane» je podsetio

da je takvih incidenata bilo i ranije ali je sada problem što se ne govori cela istina nego samo nacionalnosti počinioca i žrtve.

- Kada se setim jednog nastupa folklorne grupe iz Republike Madjarske gde su se pevale pesme o ugroženosti Madjara i pozivalo se na «odbranu» ove teritorije, pomislim kolika je sreća bila što prisutni Srbi u centru grada nisu razumeli reči pesme jer bi to moglo izazvati medjunacionalni incident. — naveo je Gabrić kao primer.

- Još tada sam za jednu TV stanicu rekao da je za Suboticu Kasa «persona non grata» jer za incidente su krivi pojedinci. On priča o problemima Madjara a nije se pitao zašto Bunjevci ne znaju svoj jezik. Bio je zabranjivan a ni sada nema negovanja bunjevačkog jezika i kulture. Da bi ste dobili posao u ovom gradu na primer, morate znati madjarski a srpski i ne morate. Ko je taj ko može reći u Evropskom parlamentu da su Madjari ugroženi, a za školovanje dece na madjarskom jeziku dobijaju pare direktno iz budžeta. — naveo je Gabrić.

Gabrić tvrdi da je neophodno izvideti ko je taj koji izaziva medjunacionalnu mržnju i sukobe, posebno zbog toga što medju njima ima i onih koji dele Bunjevce na Hrvate i Bunjevce, a koji su takodje i te kako krivi. Čak i lažno bratstvo i jedinstvo je izazvalo medjunacionalnu mržnju.

Blaško Temunović, predsednik Hrvatsko-bunjevačko-šokačke stranke je nazvao nekolegijalnim da neko navodno zastupa sve nacionalne manjine, a da pri tom govori samo o svojoj.

- Da bi došli do pozitivnog cilja moraju se naći uzroci i rešenje šta bi trebalo da se učini za ljude koji su politički i nacionalno ugroženi. Jer, nije ugrožena samo madjarska manjina. — zaključio je Temunović uz pitanje zašto druge manjine moraju da znaju madjarski kao jezik sredine da bi dobili posao, a Madjari ne moraju jezik ostalih manjina. — SVE JE DOBRO FUNKCIONISALO DOK KASA NIJE SIŠAO SA VLASTI. NAJBOLJE BI BILO DA SE KASI VRATI POLOŽAJ PODPREDSEDNIKA REPUBLIČKE VLADE PA DA MI BUDEMO MIRNI.

Teško nasledje 80-tih i 90-tih

Predsednik Opštinskog odbora Saveza vojvodjanskih Madjara Jene Maglai je rekao, da kako Bajić kaže medjunacionalnih sukoba nije bilo, ni učesnici razgovora ne bi bili tu.

- Vekovima ih je bilo manje ili više. Madjutim 70-tih i početkom 80-tih su postojale zatvorske kazne za to. Mi danas medjutim imamo teško nasledje kasnih 80-tih i početka 90-tih ali država ne reaguje. A to se vuče i danas. Ipak se ne može reći da će doći do nečega što će urušiti stanje. Ja mislim da će doći do poboljšanja i poboljšanja već ima. — ukazao je Maglai — Sve je počelo sa psovkama pa preko grafita da bi sve kulminiralo 2003. godine. Posle je sve išlo ka smanjivanju. Medjutim, činjenica je da država nije reagovala.

- Za ovaj sto smo seli tek kada je doneta rezolucija a moglo se i ranije. Može se i prevencijom delovati. Ako država nešto učini i incidenata će biti manje. Činjenica je i da se deca danas na primer srpske i madjarske nacionalnosti ne druže a nekad je to bilo normalno. I niko na to ne reaguje. Istina je da se ne mogu nacionalni incidenti koristiti za političku afirmaciju ali ne može se ni ne reagovati na njih. — istakao je Maglai potvrdjujući tezu da je veliki problem u medijima koji idu prema senzacijama i ličnim interesima. Čak je naveo i primer informacija u Madjarskoj da je u Srbiji streljan Madjar a u Srbiji da je u Madjarskoj ubijen srpski policajac a da pri tom niko ništa ne objašnjava zašto se to desilo.

Maglai je komentarisao i problematiku poznavanja jezika sredine o kojoj su mnogi govorili. O tome je naglasio da nije baš da je to uvek bio obavezan uslov nego su u pitanju i neke druge stvari. Naime kako je on istakao činjenica je da svugde gde je ova Opština dobila ingerencije zaposleni za šalterima su ljubazniji i ljudima je lakše da im se obrate.

Osim toga Maglai se obratio i Bajiću lično, sa konstatacijom da je on jednostavno opsednut Kasom.

Nakon izlaganja Jenea Maglaia, Mirko Baić nije odoleo a da ne da na to komentar i upita konkretno. — Ako sam ja opsednut Kasom zar to nisu i ostali učesnici koji su o njemu govorili. Osim toga kako vi onda posmatrate izjave vašeg lidera Jožefa Kase da ima incidenata, dok vaš predstavnik u pokrajinskom parlamentu Tamaš Korhec tvrdi da je to mišljenje preterano.

Kolektivno kršenje nacionalnih prava

Izražavajući svoje duboko razočaranje celokupnom situacijom, predsednik Bunjevačke stranke Darko Babić je naglasio da ovde postoji daleko ozbiljniji problem i da to nije lokalno pitanje nego pitanje države.

- Ovu Rezoluciju nije isposlovao Jožef Kasa niti je on svo zlo ovog grada. Mi smo eto tu ali predstavnici lokalne samouprave nisu tu. Ne vidim tu ni drugu po snazi stranku u parlamentu- Demokratsku stranku, ni Demokratski savez Hrvata Vojvodine koji je od 90-te na vlasti uz SVM. — rekao je Babić.

- Gospodin Maglai jeste u pravu kada kaže da je država pravila propuste ne reagujući odredjenim povodima, medjutim ne i u kontekstu koji je on naveo. Incidenata ima svakako ali je mnogo teže to što mi u državi imamo kolektivno kršenje nacionalnih prava. Primer imamo kada je na 10-to godišnjici DSHV-a uz prisustvo dva državnika i predstavnika pokrajinskih vlasti sa govornice direktno optužena država i Bunjevci da vrše asimilaciju Hrvata. To je mnogo više i teže od tuča. Pitam se da li je interesantno za ovaj grad da Konzul Republike Hrvatske na TV tvrdi da Bunjevci ne postoje. Žalosno je kada se dva momka potuku oko devojke ali kada se negira postojanje jednog naroda onda je to daleko veći problem. Treba da se pitamo takodje da li je normalno da visoki sveštenih koristi crkvu da tvrdi da su Bunjevci Hrvati — rekao je Babić.

On je podsetio na program uvodjenja bunjevačkog jezika i izučavanje nacionalne kulture kao izbornog predmeta u osnovne škole, koji je prvo usvojen, a odmah potom pod pritiskom peticija i pretnji da će o tome biti obaveštene domaće i medjunarodne nadležne institucije da se time stvara veštački narod i veštački jezik, sve je stavljeno van snage. Babić je izneo i podatke da je u državnim organima zaposleno svega 0,2 odsto Bunjevaca na prostoru gde žive i to pokazuje da nešto ovde i te kako nije u redu.

- Podneli smo prijavu protiv predsednika DSHV Petra Kuntića Republičkom javnom tužiocu, jer mi u gradu imamo stranku (DSHV) koja direktno negira

postojanje Bunjevaca. Medjutim, ni do danas ništa o sudbini tužbe ne znamo. — kaže Babić.

Bez ekonomskog nema ni drugih rešenja

Aleksandar Ivović iz pokreta «Snaga Srbije» je za početak konstatovao da medjunacionalni sukobi nisu sprečivi sami po sebi i tu postoji jedna druga opcija i to ekonomska koja rešenja onemogućava.

- Najveća nesreća je ekonomska isrpljenost ekonomskim sankcijama. Zapad nam je učinio to što nam je učinio, nije morao ali šta je tu je, medjutim naš je zadatak da sagledamo mogućnost da se narod zaposli. U svemu tome je loše što su nacionalne tenzije izazvane isfabrikovanim nacionalnim incidentima. — naveo je Ivović kao otežavajuću okolnost za iznalaženje rešenja.

Ekonomskom slikom stanja kao uzročnikom mnogo čega lošeg danas u našoj zemlji pozabavio se i Mikloš Olajoš Nadj, takodje iz koalicije «Da Subotici svane» konstatacijom da ne zna ni jednog nacionalnog lidera da je siromašan. Svi su, kako kaže, bogati.

- U Subotici nije podvučena crta šta su nacionalizmi učinili, pouke u Subotici još uvek nisu izvučene, a projekat razbijanja SFRJ još uvek nije završen. Kada se radi o medijima objektivnost postoji, medjutim postoje i materijalni problemi, a o tome niko ne govori. Naši ljudi rade po 12 sati dnevno za osam do deset hiljada dinara mesečno i niko to ne smatra problemom.- istakao je Olajoš.

- Koalicija «Da Subotici svane» inicirala je takodje da se osnuje Savet za medjunacionalne odnose u Opštini. U tome nama nije cilj profit mada su mnogi na tome profitirali. Medjutim problem je što po propisima predstavnike mogu imati samo pripadnici nacionalnih manjina. Po Statutu članovi ne mogu biti na primer Srbi. — rekao je Olajoš.

«Mislim da medjunacionalnih tenzija nema nego se možda radi samo o nekim iskricama koje medjutim mogu postati tenzije.» Ovim rečima je Marica Stankić, predstavnik G-17 plus započela svoje upozorenje na moguće posledice ovakvih izjava o medjunacionalnim incidentima, posebno na decu. Zbog toga je posebno istakla da se ne sme ostati na nedorečenostima, nego se sve mora razjasniti do kraja.

- Nismo dobar uzor, a manipulacije su sveprisutne. — ukazala je Stankićka navodeći samo jedan primer tuče dve učenice koju je jedna nastavnica pokušala da prekine. U strahu od mogućeg medjunacionalnog incidenta odmah je pitala koje su nacionalnosti. Kada je čula da su iste nacije, otišla je sa olakšanjem, pustivši ih da nastave tako do mile volje.

Podpredsednik Skupštine opštine Nenad Simović je rekao na ovom skupu da on nikad nije imao priliku da mu se gradjani žale ili pričaju o problemima medjunacionalnih odnosa. Takodje je konstatovao i to da i po logici stvari jasno potenciranje vrednosti naroda kome se pripada izaziva tenzije.

- Medjutim nije dobro to što neki od nas političara pokazuju spremnost da realizuju svoje želje ili da spas traže krijući se iza celog svog naroda gurajući ga u vatru. — rekao je Simović navodeći svoje utiske da u Subotici većih medjunacionalnih tenzija nema.

Žarko Torbica, predstavnik Srpske radikalne stranke, skrenuo je posebnu pažnju na to da ako bi svi bili lojalni ovoj državi, obavljali svoj posao na vreme i kako treba, ne bi morali da se kriju iza svog naroda, i problema ne bi bilo.

- Ne vidim ja tu medjunacionalne sukobe. Vidim neblagovremeno obaveštavanje gradjana a vidim i uzdizanje pojedinca ili insitucije iznad zakona. Moramo se više poštovati i stvari se moraju nazvati pravim imenom. Ne vidim da bi bilo bolje da su plate 2000 evra jer bi se vozila samo skuplja kola, više bi se noći provodilo u kafanama a mladi bi se više drogirali. Što se medjunacionaih sukoba tiče evo ja potičem iz kraja koji je nekada bio višenacionalan i u kafani u tom kraju je uvek bilo tuče. Kraj je u medjuvremenu postao skoro jednonacionalan, a tuče i dalje traju u kafani. U svemu tome još nisam čuo da je neko kažnjen zbog medjunacionalnog ekscesa. U SVEMU TOME JE LOŠE ŠTO UMESTO DA RADIMO NA SUZBIJANJU INCIDENATA, KOD NAS SE SVE DIŽE NA MEDJUNARODNI NIVO.

Ne presudjujemo, nema ni cenzure

Načelnik SUP Subotica, kapetan Borivoj Mucalj, odmah je naglasio da što se informisanja tiče sa njihove strane nema problema u dobijanju podataka i da su svi mediji ravnopravno tretirani.

- Ja nemam nikakva ograničenja u saradnji sa medijima što znači da nema cenzure. - istakao je kapetan Mucalj komentarišući činjenicu da se često govori o neblagovremenom reagovanju. - Dozvolite mi da konstatujem da smo mi ti koji samo utvrdjujemo stanje na terenu i prosledjujemo ga nadležnim pravosudnim organima a zaista bi od nas bilo neprofesionalno da odredjujemo ko je kriv a ko ne jer to nije naš zadatak . Ja bih voleo da nama neko kaže da li nismo postupili po zakonu ili da je krivično delo počinio pripadnik policije.

- Tuče koje se karakterišu po nacionalnoj osnovi spadaju u narušavanje javnog reda i mira i kad god se u to posumnja procesuiramo ga po skraćenom prekršajnom procesu i to se kažnjava bilo novčano ili zatvorski. Pri tome izuzetno vodimo računa da ne prekoračimo ovlašćenja. Idemo i mimo uobičajene procedure, ali samo u slučajevima nanošenja teže telesne povrede jer je to već krivično delo. - objasnio je kapetan Mucalj.

Kapetan Mucalj je objasnio položaj policije u blagovremenom informisanju javnosti saopštenjima.

- Tek kada se dogadjaj digne na stepen osnovane sumnje, možemo sa većom verovatnoćom da govorimo da se nešto desilo, ko je izvršilac, a ko oštećeni. Medjutim još uvek nismo sigurni i kada damo šturo saopštenje to je zbog opreznosti jer je to veoma odgovorno.

Prema rezultatima subotičkog SUP-a ove godine je bilo tri odsto tuča manje nego prethodne godine, a prethodne godine manje u odnosu na preklane za čak 12 odsto. Radi se na sve većem obezbedjenju škola gde dežuraju nenaoružani policajci. Veliko je zalaganje da policajci poznaju jezik sredine, posebno tamo gde je gustina jedne nacionalnosti, na primer madjarske, veća. Tamo se angažuju baš pripadnici madjarske nacionalnosti, ako je moguće koji su sa tog područja po rodjenju i dobro poznaju svoje sugradjane.

U svakom slučaju, po rečima kapetana Mucalja, ova služba kriminalce ne deli prema nacionalnostima, nego prema tome da li su teži ili lakši kriminalci. ■

V. Vidaković

Zbog velikog interesovanja kako publike koja je prisustvovala književnoj večeri posvićenoj biskupu Ivanu Antunoviću održanoj nedavno u okviru Festivala bunjevačkog stvaralaštva, a posebno zbog svih onih koji su izrazili žaljenje što su izlaganje Ivana Sedlaka, diplomiranog pravnika, do sada najdetaljnije analize života i rada ovog bunjevačkog velikana propustili iz bilo kojeg razloga, veliko nam je zadovoljstvo što ovim feljtonom to možemo da im nadoknadimo.

VELIKI PROSVITITELJ I PRIPORODITELJ BUNJEVACA (1)

Mladomisnika dočeko cili Aljmaš. Prvu svetu misu držao je 4. novembra 1838. godine u Aljmašu. Bilo je to veliko slavlje. Sav Aljmaš bio je na nogama i svečano dočeko mladog misnika. Posli mise priređena je svečana užna u kući njegovog dobrotvora Alberta Antunovića gdi su bili prisutni svi plemići, spaije, mnogobrojna rodbina, velike porodice, ko i sveštenstvo iz cile okoline.

Ivan Antunović se rodio 19.juna (lipnja ć1815. godine u Kunbaji od oca Josipa i majke Mande rođene Petrić. Krštен je u Aljmašu, u župskoj crkvi kojoj je u to vrime pripadala i Kunbaja ko filijala. Imao je tri sestre, od kojih Macu koja je živila i umrla u Subotici i jednog brata. Po starosti je bio drugi.

Ivan Antunović je potomak Stjepana Antunovića koji je 18.novembra (studenoga) 1698. godine poveljom dobio plemstvo i plemićki naziv aljmaški" od cara i kralja Leopolda.Ovo plemstvo je utvrdila 1754.godine i komisija za prigled plemićki povelja. Matija Antunović, dida Ivana Antunovića, na osnovu izdate povelje po podnetoj molbi skupštini bačke županije izdejstvovo je odluku da se on i njegovi zakonski naslidnici, među kojima je bio i Josip (biskupov otac), upišu u spisak plemića županije.

Škulovanje

Pleme Antunovića bilo je ugledno i zaslužno med bačvanskim Bunjevcima.Ugled se povećavo i rodbinskim vezama sa najuglednijim bačkim porodicama ko što su Rudići, Guganović-Šišković, Latinovići, Vojnići, Sučići i drugi.

Biskupov otac Joso nije dugo živio, razbolio se i za kratko vrime umro. Dica su bila mala i ostala su majki na brigi koja je morala puno raditi da bi ih sve odhranila i dala valjano kršćansko vaspitanje. Upomoć je pritekao Albert Antunović, kasnije podžupan bačke županije koji je uočio obdarenost sinovca Ivana i dao ga je na više škule.

Ivan je osnovnu škulu pohađao od 1821. do 1825. godine u Aljmašu.Gimnaziju je upiso 1825. godine u Subotici, koju je tu 1828. godine i završio. Za vrime škulovanja u Subotici ovladao je dušom Ivana Antunovića slavenski duh kojeg su doneli bosansko-franjevački klerici ko i učenici svetovnjaci kojih je bilo iz svih slavenskih krajeva. Iz tog družen-ja u njiovim mladim srcima učvršćivala se ideja sveslavenske uzajamnosti.Četvrti razred gramatike završio je u Kalači 1929.godine. Zatim se upisuje na humaniorne nauke u Pečuj gdi 1830.godine završava prvi razred. Zatim prilazi u Segedin gdi 1831. godine završava drugi razred humaniora i dvi godine filozofije, da bi 1834. godine stupio u klerike i slušo bogosloviju godinu dana.

Kako je bio odličan u naukama, biskup ga je odredio da nastavi bogoslovske nauke u poznatom zavodu Pozmaneju u Beču. Antunović je tribo 24. septembra šrujnać 1835. godine poći u bečki kolegijum, al se teško razbolio, pa mu je doktor zabranio da nastavi studije. Posli po godine kad je ozdravio upisao je u Kalači bogoslovske nauke koje je sa odličnim uspihom završio. ■

(nastaviće se)

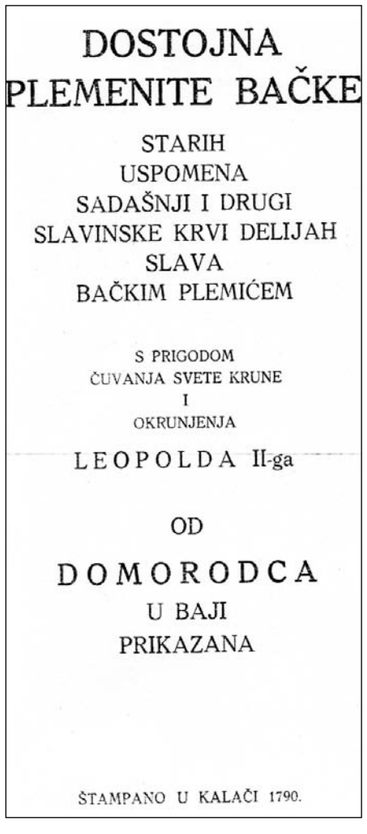
PLEMIĆKI GRB

Ko i sve plemićke porodice Antunovići su imali svoj grb. Na plavom štitu i zelenoj tratini stoji vitez, obučen u crvene i zlatnom vrpcom urešene haljine, u čizmama i šubarom na glavi; sa pojasa mu visi tok od mača, u desnici drži visoko savijenu sablju a liva mu ruka na boku. Na kacigi pelikan raširenih krila koji u gnjizdu krvlju hrani svoje mlade. Plaštevi su plavi sa pozlatom i crveni posrebreni.

Bunjevačku književnost XIII vika krase ovi deseterački stihovi u dilu čiji puni naslov glasi: «Dostojna plemenite Bačke starih uspomena sadašnji i drugi slavinske krvi delijah slava bačkim plemićem, s prigodom čuvanja Svete krune i okrunjenja Leopolda II-ga od domorodca u Baji prikazana»; štampano u Kalači 1790. godine.

Knjiga je prvi put štampana u Kaloči, da bi kasnije bila izdavana još tri puta: 1866. (priređivač Božidar Vujić), 1890. godine kao jubilarno izdanje (priređivač Mijo Mandić) i 1929. (priređivač Vasa Stajić) u Subotici, što govori o njenom značaju za Bunjevce. Sva izdanja osim četvrtog sad su već veoma ritko sačuvana i to je bio razlog što je Vasa Stajić još 1929. godine dilo ponovo štampao u Izveštaju Državne muške gimnazije u Subotici, a zatim i kao posebnu knjigu u Gradskoj štampariji u Subotici iste godine.

Vasa Stajić (1878-1947), doživotni počasni pridsidnik Matice srpske, pisac i društveni radnik, u pridgovoru četvrtom izdanju ističe značaj Grgura Peštalića, autora ovog speva, kao jednog od prvi bunjevački književnika i daje opširan napis o njemu. Ovaj pisnik i naučnik rođen je u Mađarskoj (u

ISTORIJA BUNJEVAČKOG IZDAVAŠTVA

DOSTOJNA PLEMENITE BAČKE...

Piše: Nevenka Bašić Palković

Vaškutu) 1755. godine, a umro je u Baji 1809. Završio je bogosloviju i filozofiju sa doktoratom iz 1779. godine, nakon čega postaje profesor u Baji, a kasnije i u Vukovaru. Radove je objavljivao na bunjevačkoj ikavici (književna dila) i na latinskom jeziku (naučna izdanja iz oblasti filozofije). Pisme su mu bile borbene i rodoljubive jer je pivao o borbi Južnih Slovena protiva Turaka. U Budimu je 1797. godine objavio «Utišenje ožalošćenih u sedam pokornih pisama Kralja Davida». To dilo je dokaz da su naši fratri Bunjevci prvi poslije dubrovačkih pjesnika XVIII stoljeća parafrazirali Davidove pokorničke psalme"

(Matija Evetović, «Nešto o Bunjevcima», Književni sever, 1/1925).

Ep «Dostojna plemenite Bačke...» počinje prigodničarskim desetercima vezanim za vrime nakon ukidanja reformi Josifa II i za vrime vladavine Leopolda II, kada je Mađarima odobreno da se kruna Svetog Stipana prinese iz Beča u Budim. Taj događaj je pokrenio veliki nacionalni zanos kod Mađara, ali je zahvatio i Srbe i Hrvate, koji su oduševljeno čuvali krunu po plemićkim četama(banderijama"). Štampano je više knjižica o tome na mađarskom i latinskom jeziku, kao i ova na bunjevačkom, a novine i protokoli vođeni su po županijama, uz brojno učešće plemića iz Ugarske.

Ovaj događaj je bio samo povod Grguru Peštaliću da napiše još sedam stotina stihova punih ideja o južnoslovenskom jedinstvu (Bunjevaca, Srba i drugih naroda). U njima se slave svi junaci slavinske krvi" i pozivaju se u nove okršaje protiv Turaka: Sanak snila vila u gorici,

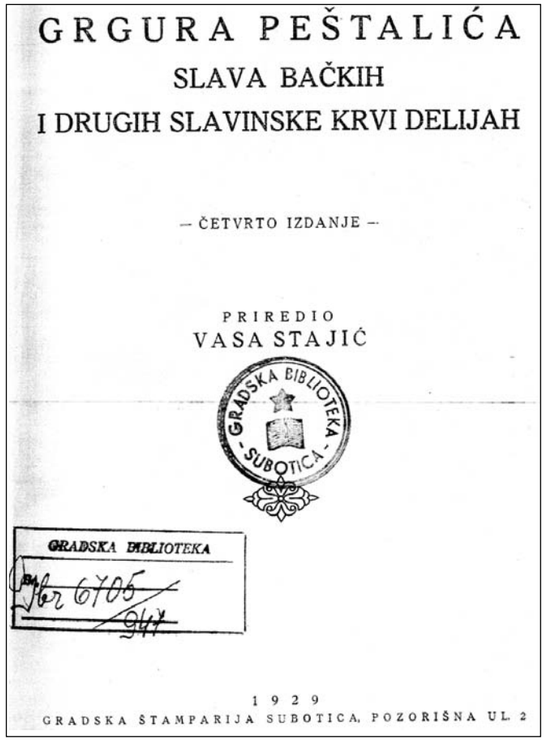
Na Telečkoj ležeći travici,
Koja ohlo kiti Bačku ravnu,
Gdi dolinu ti ne vidiš tavnu,
Da se slavi malo i veliko,
Što je krvi naše svekoliko;
Po svoj Liki, i po Crnoj Gori,
Kojano se uvik s Turci bori..."

Bačke delije imaju više četa: subotičku, potisku, somborsku i bajsku, u kojima su preminuli pridstavnici bunjevačkih i srpskih porodica severne Bačke: Vidakovića, Sučića, Rudića, Vojnića, Bukvića, Crnkovića, Prćića, Vukovića i Skenderovića, te Puzića, Stantića, Kopunovića, Bioglavića i drugih. Peštalićevu uspavanu vilu budi brižan glas iz Crne Gore: dal još nije iščezlo staro dalmatinsko i slavinsko junaštvo koje triba narod da oslobodi od Turaka ?" Kao odgovor vila počme pivati o plemićima ravne Bačke i drugim južnoslovenskim junacima, pod uticajem narodnih pisama i «Razgovora ugodnog» A. Kačića, a to su: Marko Kraljević, Kotromanići, Senjanin Juriša, Plavša Arambaša, Car Lazar, Relja, Novak i Grujica...Oni triba da budu uzor omladini bačkoj i da ih ohrabre za nove pobede, a sve Slovene da podsite na prijašnju slavu i slogu pradidova, jer već su ih neki zavadili i u dvi crkve podilili - te sad više misle o neslozi, nego o uzajamnoj ljubavi i junaštvu po čem su se svudan poznavali. Kako aktuelno i danas zvuče ove riči ispivane prija dvisto godina! Zato Boško Vujić u drugom izdanju speva, 1866. godine, na samom početku knjige citira Gundulićeve divne stihove: Ne pitajmo ko se kako krsti, već kakva mu krvca grije prsi?" U nastavku B. Vujić se obraća štiocima, daje objašnjenja o pravopisu i navodi spisak jedne kompanije konjanika iz 1743.godine, pored originalnog teksta samog speva i Podskočice Jozi Krmpotiću, vojničkom svećeniku izpivane.

Bački plemići koji čuvaju krunu Svetog Stipana opisuju se na sledeći način:

Pokrojiše seb novu opravu,
Od najskuplje u kraljestvu čoje,
Svitlo-plave, ko nebeske boje;
Na glavi im samuski kalpaci
A prikrivci, kano i oblacih,
U crljenom skerletu viju se,
Svrhu obrvah savijaju se;
Niz kalpak jim vitezko pletenje,
Kano drago svitli se kamenje..."

Među bunjevačkim, pobrojani su i plemići pravoslavne vire: Hadži-Marković, pop Simo i druge varmeđske delije, oružane s dugačkim puškama, a na prsih šarenim tokama". Pivaju se pisme kano ona: Vino pije Dojčin Petar. Uticaj srpske narodne poezije je očigledan i govori nam da je to uvik bila zajednička baština Srba i Bunjevaca na ovim prostorima gdi zajedno žive više stotina godina i stare se slave sićaju, a ona triba da je uzor milom rodu".

Treće, jubilarno izdanje iz 1890. godine, Mijo Mandić već nije mogao da pokaže Vasi Stajiću 1929. godine jer ga Gradska biblioteka u Subotici nije imala. Ona koja treba da nabavi svu literaturu o Bunjevcima i Šokcima, jer ko će je drugi nabavljati" pita se Vasa Stajić i ističe potribu da se stihovi po četvrti put izdaju, novim pravopisom, što je i učinio 1929. godine, zajedno sa komentarima.Vasa Stajić na kraju svoje studije kaže o Peštaliću da on i posle toliko godina može biti učitelj jugoslovenskog osećanja i sveslovenske solidarnosti, a i jedno i drugo je već stolećima san plemenitih duhova, san koji se razbija o grubu i nesmislenu stvarnost". ■

BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVET PRED KONAČNOM ODLUKOM

I BUNJEVCI POD SVOJIM GRBOM I ZASTAVOM

Posao oko izrade je poveren proverenim stručnjacima.

Kao narodnost u bivšem Austrijskom carstvu, odnosno Austrougarskoj monarhiji, Bunjevci su imali određen broj porodica koje su stekli vladarevu milost i dobili svoj porodični grb koji je, s obzirom da je jedinstven i neponovljiv, označavao njihovu pripadnosti određenoj porodici. Kada je Austrijska carica i ugarska kraljica Marija Terezija poveljom dodelila privilegovanoj komorskoj varoši Sent Mariji (kako se tada zvanično zvala Subotica) status Slobodnog kraljevskog grada, Marijatereziopolu, svi Bunjevci zajedno sa ostalim stanovnicima koji su živeli u gradu i koji su istom poveljom primili caričinu i kraljičinu milost, postali su kolektivni plemić koji je koristio gradski grb i zastavu.

Sa demokratskim promenama koje su devedesetih godina dvadesetog stoleća usledile na prostorima bivše SFR Jugolavije, Bunjevci stiču status narodnosti, a sa tim i mogućnost da, kao i druge narodnosti u Saveznoj Republici Jugoslaviji, formiraju svoja udruženja, kulturna društva a naposletku i Nacionalni savet. Sa njegovim osnivanjem, usledio je i jedan od zadataka, rad na izradi nacionalnih obeležja. Tako je i osnovana rada grupa za izradu<None> grba i zastave Bunjevaca. Povodom toga smo i upriličili razgovor sa Mijom Mandićem, istaknutim bunjevačkim intelektualcem srednje generacije i predsednikom radne grupe za izradu bunjevačkih znamenja.

Radna grupa u potrazi za grbom

Gospodine Mandiću, kao prvo nameće se pitanje ko je odredio lica koja su učestvovala u izradi grba i zastave Bunjevaca?

- Nacionalni savet Bunjevaca je odredio radnu grupu za izradu grba Bunjevaca i zastave Bunjevaca.

Ko čini radnu grupu?

- Radna grupa se sastoji iz sledećih osoba: Mijo Mandić, dipl. inženjer arhitekture kao rukovodilac radne grupe, Ivan Sedlak, diplomirani pravnik, Nikola Vizin, član Nacionalnog saveta, Rade Šumonja, istoričar — arhivista, zaposlen u Istorijskom arhivu u Somboru. Ova radna grupa je dobila zadatak da detaljno pripremi elemente za formiranje znamenja Bunjevaca. Mi smo se odlučili da angažujemo proverene stručnjake. Prvo smo išli u Sombor u Istorijski arhiv i tamo je već bio spremljen jedan pridlog ali sa tim pridlogom nismo bili zadovoljni, pa smo se onda opredelili za g-dina Mirka Stojnića, dipl. inženjera arhitekture, proverenog heraldičara. Čovika koji je iza sebe ostavio zaista značajnih radova i koji pridstavlja autoritet među heraldičarima u zemlji i van nje. U njegove reference imali smo sami prilike da se uverimo u njegovom ateljeu. Osim toga dobro poznaje istoriju Bunjevaca jel mu je žena Bunjevka. Sve ovo je bilo garancija da će cio projekat da bude urađen na onaj način koji i priliči ovom poslu, jel mi smo se opredelilli da se izrada grba zasniva na istorijskoj podlozi a ne na nikim naivnim pridlozima, kao na primer: tarana, lakumići, đeram itd. Mislim da ipak ovo triba da bude jedan ozbiljan simbol.

Na kraju krajeva grbovi su utemeljeni na osnovu stolećnog razvoja heraldike kao pomoćne istorijske nauke a na osnovu simbola koji precizno prikazuju osobine i pripadnost jednoj porodici, bratstvu, plemenu, ili pripadnosti uopšte.

- Tako je. To nam je i objasnio g-din Stojnić, da su to pravila heraldike koja su stroga i koja se primenjuju u svakom postupku izrade grba. I ti elementi su sastavljeni od takvih elemenata i pravila koja važe u Evropi: boja, zatim kakav je oblik recimo samog blazona itd. U našem slučaju on se opredelio za barokni oblik blazona koji je i estetski lip a i odnosi se i na period između 1600. i 1700. godine kad su Bunjevci najviše dobili tih plemićkih grbova kao zasluga u ratu. Tu je i sama veza sa tim vremenom.

U tom zaštitnom znaku mi smo se opredelili za zastavu koja je nalik zastavi Ilira — Dalmata. To je ta plavo-bila boja gdi imamo nikih svojih istorijskih podataka, a ostale elemente smo snimili i analizirali iz mnoštva grbova plemića Bunjevaca. Uzeli smo ono što je najčešća pojava.

Dakle konačni predlog nacionalnog simbola Bunjevaca sačinjen je isključivo iz elemenata koji se nalaze na grbovima Bunjevaca iz minulih vremena.

- Dabome, i to iz autentičnih grbova značajnih familija koje su te grbove dobili u zasluzi kao učesnici u Vojnoj krajini i to iz niza događaja. Recimo iz

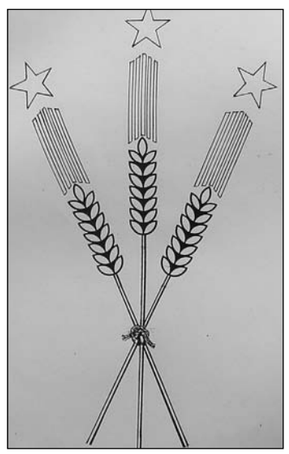

1740. godine, samo Sučića je bilo sedam koji su imali svoj grb i u samom utvrđenom mistu (tada pod nazivom Vojni šanac Subotica). To tada još nije bila varoš gdi su oni bili kapetani, zastavnici, barjaktari, što se u arhivama može lako dokazati i opšte je poznato.

Elementi koji sačinjavaju Bunjevački grb

Hoćemo li reći za naše čitaoce od kojih je elemenata sačinjen grb Bunjevaca.

- Osnovni elemenat, odnosno simbol je lav i to dvorepi lav. Po objašnjenju samog g-dina Mirka Stojnića taj se lav pojavljuje i u grbu Sombora. On je u centralnom delu blazona sa mačem u ruci (pridstavlja Bunjevce kao ratnike). Onda imamo kacigu koja nije turnirska, jel turnirska kaciga je služila za zabavu i turnire, a ova kaciga simbolizije ratnika jel u samoj borbi, jel je zatvorena, i štiti od prodora koplja i tako dalje. Dakle, za tu kacigu smo se opredelili po savitu g-dina Mirka Stojnića. Iznad je «korona moralis» znači, simbolizuje tvrđavu, a tvrđava je bila i u Somboru, Baji, Subotici pa i u Baču i u takvoj tvrđavi su boravile te porodice koje su i dobile plemstvo, odnosno grbove, kao što su Sučić, Marčetić, Kajić, Vujević, Mandić, Vidaković i tako dalje. Iznad korone moralis je ruka koja obično drži mač krivošiju, dakle ne handžar nego mač krivošiju. Pokadgod se pojavljuje i topuz, kao recimo kod grba Mandića, ali i to isto simbolizuje ta zanimanja koja su ona imali. I onda se pojavljuje u blazonu koji je plavo-bile boje (baš kao i zastava) druga delatnost ili zanimanje Bunjevaca i to je ta poljoprivredna: to su ta tri klasa. Ona su povezana i tako simbolizuju zajedništvo. Iznad su tri zvizde — u našem slučaju petokrake, mogle su biti i šestokrake i osmokrake, a one simbolizuju mnogo što šta: i hrabrost i milost vladara u tri grada gdi su Bunjevci zastupljeni a to su: Sombor, Baja i Subotica. Zvizde su žute boje. To su ti simboli koji se takođe ugrađuju i u svečanu zastavu. Tu se pojavljuje i lacin —to je plašt pokrov koji je služio kao zaštita kacige od vrućine, ali posli se to pojavljuje kao ukras koji je više stilizovanog karaktera.

Mogu samo da napomenem da se na dosta bunjevačkih grbova pojavljuju takozvani ilirski znaci- to je polumisec i šestokraka zvizda, pokadgod je i višekraka. No mi smo mislili da i ova petokraka zvizda može da pridstavlja ovaj element milosti i plemenitosti vladara. Znači mogle su biti i tri šestokrake zvizde, ali bilo je i nikih primedbi da one asociraju na Jevreje, polumisec asocira na Turke i onda smo se ipak odlučili na petokrake zvizde.

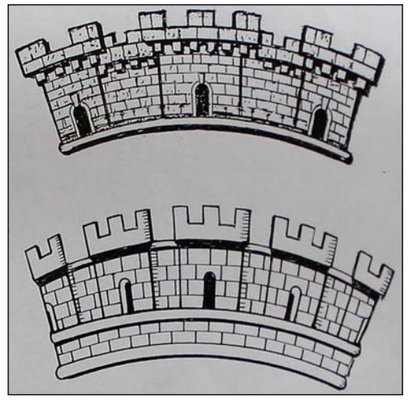
Među simbolima u prošlosti zvezda je stari simbol.

- Pa to su simboli još iz praistorije i istorije. Njih su koristili stare civilizacije: Sumeri, Kaldejci, Arapi kod kojih čak i u đamijama možemo viditi petokrake i šestokrake zvizde; kod Jevreja šestokraka zvizda označava jedinstvo suprotnosti. To je jedan univerzalni simbol kao što se pojavljuje, i krst jednakih krakova, kao što je i petokraka, kao što je na kraju krajeva i svastika (kukasti krst). Dakle to su drevni simboli koji su se javljali i koristili u drevnim civilizacijama na kamenu, pečatima, itd.

Bunjevačke zastave

Dobro, pređimo na zastavu. Znači pored grba, u predlogu imamo tri vrste zastava. Ali da krenemo redom.

- Ovo je strogo rađeno po pravilima veksilologije (nauke o zastavama). Prvi pridlog je svečana zastava koja je najbogatija i najbogatije će biti obrađena jel će biti maltene tkana. Sadrži plavo-bilu boju. U bilom polju će biti potpuno prikazan osnovni grb a u plavom polju će biti prikazane te tri petokrake zvizde koje simbolizuju i hrabrost i plemenitost i milost vladara i tri grada Sombor, Baja i Subotica, pa možemo kazat Bačku, Srem i Banat. Te bogati zlatni ukras koji će biti obrađen posebnim radom kao što svečana zastava triba da izgleda. Onda smo išli na stolnu zastavu koja može da stoji na stolu za vrime sednica, u prostorijama Bunjevačke matice, KUDU «Bunjevka». Ona će biti malo lakše izrade, dakle ne tkana i ne tako skupocena. Ovde se pojavljuje blazon, bez lacina i ruke koja drži, znači samo blazon grba koji sadrži lava i tri klasa, a iznad klasova tri petokrake zvizde sa ovakvom podilom koja je po pravilima heraldike. I ova takozvana «dvorepa zastava» koja se i pojavljuje na grbovima Bunjevaca što je ovde i prikazano na grbu zastavnika Gaje Sudarevića koja se lipo vidi. Ona se nosi na raznim «banderijama», čak i na konju se nosila jel ima oblik koji može da se vijori. I tu se isto pojavljuje samo blazon.

Dobro, a kakva je procedura dalje?

- Ovaj pridlog nacionalnih simbola Bunjevaca je izložen u prostorijama Nacionalnog saveta Bunjevaca od 10. do 25. oktobra 2005. godine radi javne rasprave i da bi građanstvo došlo i vidilo i upisalo se u knjigu kojoj su numerisane stranice. Onda će se sastati Nacionalni savet Bunjevaca koji će doneti konačnu odluku usvajanja. Zatim sve to ide u republičko Ministarstvo koje je tačno propisalo šta sve tamo triba da se nosi: osim iscrtanih pridloga sa objašnjenjima, ova knjiga, materijal sa sidnica idt. I onda se to zvanično usvaja sa jednim dokumentom i nacionalni simboli postaju važeći. ■

Zo. Ve.

SA IVANOM BEŠLIĆEM, SLIKAROM – NAIVCEM IZ BAJMOKA

TALENAT SE NE DA SAKRITI

Naiva rađena na caklu sa motivima sa sela, radovima na njivi, u avliji i prvenstveno pivcima, stil je Ivana Bešlića koji je priko svoji dila stigao do Amerike, Kanade, Japana, Grčke, Rusije..., ali je on i dalje tihi i skromni čovik, srićan, jel je uspilo-njegovo dilo.

Samo skromnost može da u čoveku prikrije njegovu superiornost nad drugim čovekom; da ukroti zavist okoline, i da ne opominje druge na njihovu inferiornost. Skromnost talentovanih ljudi treba da bude u tom da sakriju kao porok ono što je u njima božansko", zapisao je Dučić.

I ma koliko se trudio da sakrije to božansko u sebi Ivan Bešlić, slikar naivac iz Bajmoka, nije uspio u tom. Ostao je skroman ali pripoznatljiv i nenametljiv umetnik koji svojim dilima, uglavnom naivama na caklu, govori o sebi, svojim željama, ljubavima prema onom što ga okružuje, bolje od riči. Stigli su njegovi pivci", inače najčešći motivi njegovih dila, u mloge krajove svita. Našli su svoje misto na čuvenim zidovima, a Bešlić je i dalje onaj tihi i skromni čovik koji živi u svom Bajmoku, okružen porodicom, srićan, jel je uspilo - njegovo dilo.

Prvi koraci uz Stojkova

Iako je od malena pokazivao dar za umetnost, hobi satkan od boja i platna postao je štogod više kada se 1978. godine Ivan Bešlić susreo sa čuvenim Savom Stojkovom.

- Mogu slobodno kazati da me je Stojkov naučio prve korake, otkrio mi je tehniku na caklu, družili smo se i kroz to prijateljstvo tušta sam i naučio. Da do tog susreta nije došlo verovatno danas ne bi ni slikao. Nisam imao ambicija da se odlučim za umetnost, ali on nije odustajao, uporno me je nagovarao da slikam i samo slikam i ja sam ga poslušao. I dan danas čuvam svoju prvu sliku Ciganski tabor". Ali, priznajem, nerado slikam pejsaže, jel ma koliko se trudio da pobignem od Stojkova na kraju ipak ispadne on. Toliko sam studirao njegove slike da u pejsažu ne mogu pobići od njega. Uglavnom radim na caklu i to je moj stil.

Slike iz ditinjstva, radove na njivi, branje kukuruza, kosidba žita, poslove u seoskoj avliji, Bešlić čuva na — caklu. I ne čudi što su ga proslavili baš ti motivi a prija svih - pivci.

- Nisam nikad imao ambicija da budem niki veliki umetnik, radio sam zbog sebe, to me ispunjava. Ipak, moje slike stigle su do Japana gdi je Piksi kao poklon poslao jednog mog pivca koga je kupio na izložbi u Beogradu. Radio sam portrete po narudžbi nikih Bunjevaca za Kanadu, u Švajcarskoj, Austriji, Nemačkoj i Rusiji imam dosta slika. Par slika imam i u Grčkoj. Moram priznati da mi je pokadgod žao što nisam od 1985.godine, kada sam počeo da izlažem i imao po pet-šest izložbi godišnje bio uporniji i više izlagao. Ali, bio sam zadovoljan sa postignutim i sada sam uveren da skromnost nije uvik vrlina. Veliki slikari su me savetovali da izlažem što više, da budem prisutniji na toj sceni i da radim samo pivce, ali ja sam se i time zadovoljavao i radio zbog sebe, jel slikati se ne može na silu. Prosto ima dana kada mogu da uradim sve i kada slika jednostavno izađe iz mene, ali pokadgod kist baš i ne sluša, a tada sam nervozan, spuštam se doli, pa opet idem gori, na sprat, što naravno ne promiče oku moje Ljubice koja samo konstatuje sigurno ti ne ide".

Porodica pa umetnost

Za Bešlića porodica je uvek bila prioritet. Trebalo je decu izvesti na put, posvetiti im se, a s druge strane od njega su to očekivala i njegova dela. On je izabrao dom. U međuvremenu deca su porasla i krenula svojim putem. Ivan je otišao u penziju i sa suprugom Ljubicom uplovio"u mirnije dane kada od ranog jutra povučen u svoj atelje (odnosno kako on kaže sobu namenjenu za garderobu pa prilagođenu njegovom nekada hobiju, a sada biznisu) može u tišini da stvara.

- Supruga i deca su me uvek podržavali. Oni su me i terali da slikam, mira su mi davali. Ali ja, na primer, ne volim da putujem. Zvali su me na razna mesta gde je sve plaćeno za dve osobe, po sedam dana, ali nisam prihvatao. Tada su me ukućani kritikovali ali nikada me nisu uspeli pokrenuti" na put. Možda me i to sputalo na putu nekog većeg uspeha za kojim, moram priznati, nikada nisam čeznuo.

Mada nikada nije pomislio, a ni poželeo da napusti Bajmok, Ivan Bešlić obećava preseljenje u Suboticu. Naravno, na to su ga naterala deca i unuka Milica koja, po njegovim rečima, pokazuje sklonost ka ovoj umetnosti, pa i ona u dedinom ateljeu ima svoje platno i četkice.

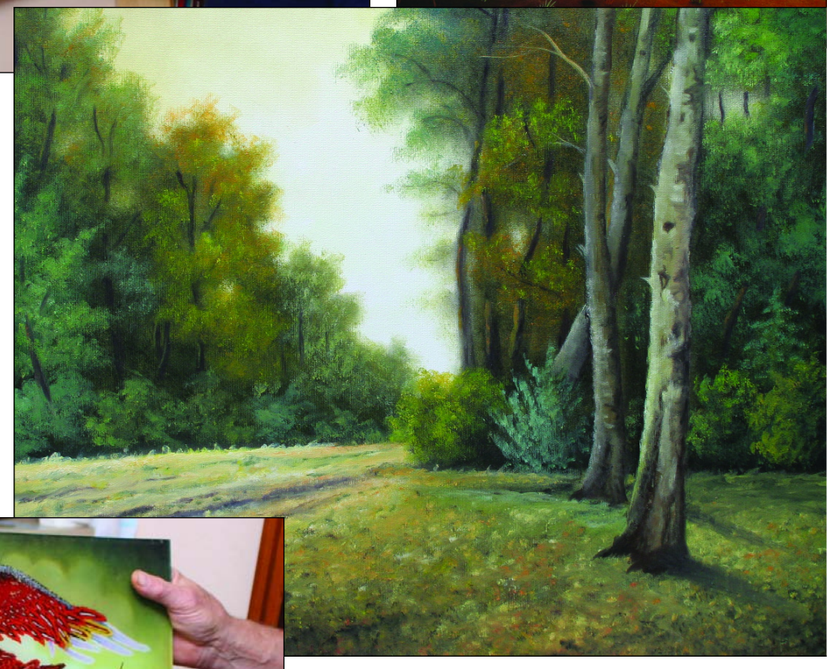
- Ne verujem da će me ovo preseljenje u grad inspirisati drugačije i odraziti se na moje slike. Selo je moja inspiracija koja verujem neće nestati promenom mesta stanovanja. Te su slike toliko duboko u meni, mom sećanju, da ih je nemoguće zameniti drugim gradskim motivima.

Po njegovim rečima na staklu dosadi raditi, jer za jednu sliku potrebno je najmanje dvadesetak dana.

- Kada me oči zabole od slikanja na staklu, tada uporedo pokušavam da radim dve- tri slike, ali to onda nije to. Volim da radim naivu na platnu, jer kada to činim vidim šta će da bude - za razliku tehnike na staklu. Kada sliku na staklu počneš raditi moraš da imaš viziju u glavi , jasnu sliku onoga što želiš, jer se ona mora odraditi bez greške i do kraja, tada se tek vidi šta je naslikano. Na staklu se počinje od detalja, a na platnu od pozadine.

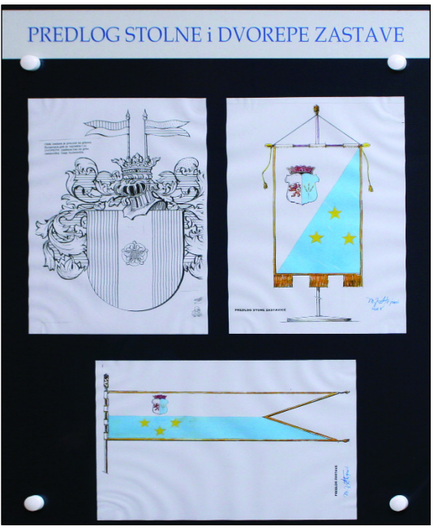

Kuću Ivana Bešlića i danas obilaze Slovenci, Italijani, Rusi i galeristi iz mnogih krajeva naše zemlje u potrazi za njegovom naivom. Mnogi ga nagovaraju da izlaže, da se pojavljuje, kako bi ga ljubitelji ove umetnosti upoznali, ali on istrajava u svojoj anonimnosti" baš kao da se talenat da sakriti.

- Jednostavno ne volim da se eksponiram. Ovo je selo i uvek mi je bilo važno šta će drugi reći. Strahovao sam od komentara vidi ga, gura se, šta će on tamo" i slično. Desilo se da su neki kupci dolazili i u komšiluku se , na sto metara od moje kuće, raspitivali za slikara Bešlića, ali ljudi nisu znali da"postojim". Mnogo njih u Bajmoku ne zna za moje slike, mislim da sam ovde prodao dve ili tri, iako su mnoge otišle u Ameriku, Japan, Kanadu...

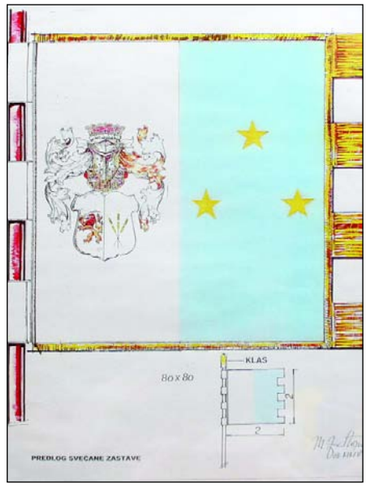
Propustio je Bešlić mnoge šanse, imao odlične kritike nakon svojih izložbi, ali svestan svog dara slaže se da nikada nije kasno. Otkriva da ima već jednu seriju, da priprema nešto, ali to će biti iznenađenje za sve ljubitelje naive. Možda i uvidi da je možda i trebao da se odrekne hiljadu malih sreća da bi došao do one velike — uspeha koga je vredno njegovo delo.

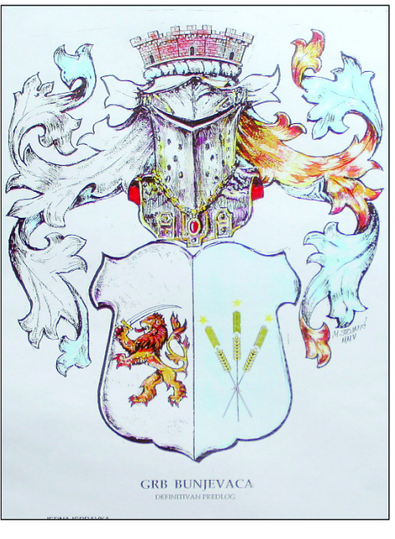
T.D.

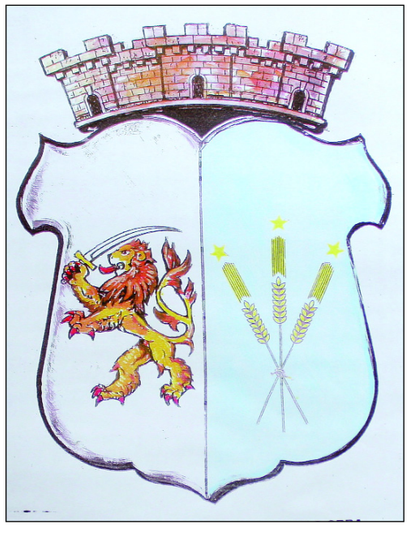

U PROSTORIJAMA BNS

BUNJEVAČKI NACIONALNI SIMBOLI DATI NA UVID SVIM GRADJANIMA

Pravo svakog gradjanina da se upozna sa najverovatnijom varijantom simbola i o tome da svoj sud, bilo pozitivan ili u vidu sugestije ili čak i kritike, moglo se ostvariti od 10. do 25. oktobra ove 2005. godine.

Prostorije Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine na petom spratu Otvorenog univerziteta u Subotici i regionalne kancelarije u Somboru, bile su većim dilom oktobra miseca, tačnije od 10. do 25. oktobra posićenije nego što je to uobičajeno. Razlog za to je štogod što se u životu jedne nacionalne zajednice redje dogadja, a to je mogućnost sagledavanja pridloženih nacionalnih znamenja kojima će se u odgovarajućim prilikama Bunjevci pripoznavati, odnosno mogućnost da se za vrime te pravničkim jezikom kazano „javne rasprave svi zainteresovani gradjani izjasne da li sa tim simbolima jesu ili nisu zadovoljni. Sve to podrazumiva pravo gradjana, jednako Bunjevaca kao i ostalih nacionalnosti, onih koji se u heraldiku razumiju i onih koji se ne razmiju, da utiču na donošenje jednog tako važnog obeležja identiteta.

Tušta je ljudi prošlo kroz prostorije BNS, razgovaralo se, tumačilo i uporedjivalo sa drugim simbolima, a naročito sa grbovima bunjevačkih plemićkih porodica iz kojih se na niki način izvlačio zajednički imenitelj. Najviše je podrške i zadovoljstva upisano u knjigu utisaka, ali je bilo i malo kritike koja se većinom svodila na estetska dotiravanja.

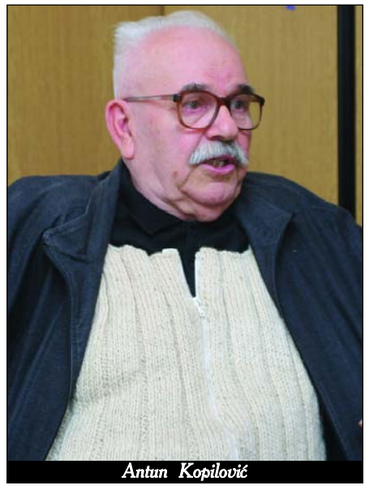
Veliko zadovoljstvo prikazanim simbolima izrazio je Antun Kopilović, partizanskim imenom zvani Šogor. Dok je razgledao zastavu, grb i ostala znamenja, zanimajući se od pridsidnika radne grupe za izradu bunjevačkih znamenja Mije Mandića za tušta tog vezano za Bunjevce, došlo je i do zanimljivih prisićanja dogadjaja i od prija 5o godina. Naime, popularni Šogor je ime blisko vezano svojevrimeno za osnivanje «Bunjevačkog kola» te za podizanje i same zgrade današnjeg Otvorenog univerziteta. Na svom profesionalnom putu zatekao se čak i kao pridstavnik sarajevskog «Energoinvesta» pri Konzulatu u Budimpešti.

Gospodin Aleksandar Vujević je za ekipu koja je dočekivala gradjane bio izuzetno zanimljiva ličnost. Retko kad se može u jednoj ličnosti naći jedan visoki intelektualac, inžinjer tehnologije, poznavalac engleskog, nemačkog, portugalskog, mađarskoj i još nikoliko jezika, i to perfektno- s obzirom da je profesionalno bio angažovan u nikoliko zemalja svita (stigao je čak i do Brazila). Ovaj gospodin je pri tom i sam vlasnik porodičnog grba znamenite familije Vujević. Bilo je pravo zadovoljstvo analizirati sa njim bunjevačke porodične grbove, grbove pojedinih dilova na primer Austrije, sa kojima kao poznavalac heraldike raspolaže, a da se iznad svega o toj zanimljivoj nauki tušta moglo naučiti.

V. Vidaković

Mijo Mandić

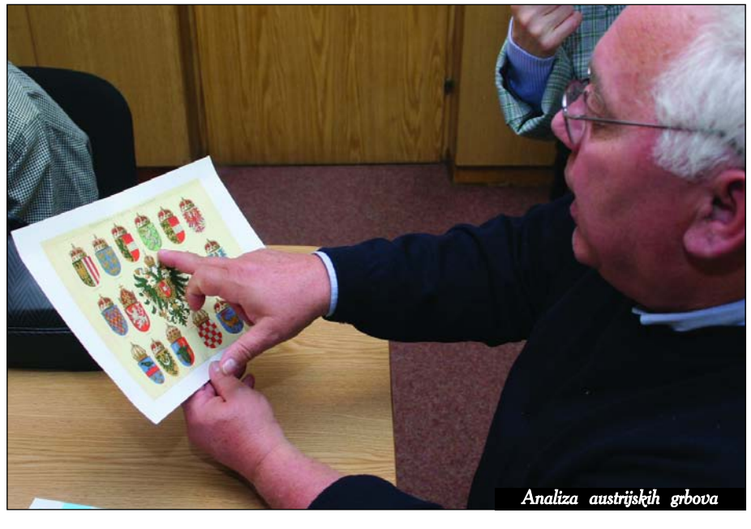

Antun Kopilović

Aleksandar Vujević i njegov grb (desno)

Analiza austrijskih grbova

SLAMARSKA IZLOŽBA U SOMBORU

UMETNIČKO ČUDO TEŠKOG SEOSKOG ŽIVOTA

Početkom oktobra meseca, kako se to već kod slamara ustalilo svake jeseni, Slamarska sekcija Udruženja gradjana „Bunjevačko kolo iz Sombora održala je zajedničku izložbu svojih najnovijih i najlepših radova. Učestvovali su ne samo članovi ovog udruženja, nego zajedno sa njima i članovi slamarki i slamara subotičke „Luse, kao i brojni samostalni predstavnici ove naivne umetnosti iz oba navedena grada. Kada govorimo o ovoj izložbi nismo slučajno pomenuli i slamare. Ovaj put, iako se to retko dešava, na izložbi su svoje radove izložili i dvojica slamara i to Fadi Gabor i Stipan Budinčević, zbog čega je njihova imena, medju tolikim izlagačicama, posebno vredno lično pomenuti. Da bi se galerijski prostor somborskog Narodnog pozorišta, gde je izložba održana, ispunio tolikom bleštavom lepotom kompozicija isprepletanih zlatnih niti, pomogli su Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine i KUD „Bunjevka.

Biblijski motivi, cvetni motivi radjeni od kukuruzne ljuske, nošnje, krune sa žetvene svečanosti Dužijance, kao i pejzaži salaša radjeni u slikama, inspirisali su podpredsednika Bunjevačkog nacionalnog saveta Đuru Bošnjaka da se prilikom svečanog otvaranja ove izložbe priseti priče kako je sve počelo. A mnogo toga je počelo od božićnog unošenja slame u kuću gde plemenitoj maštи i umetničkom oku nije promakla zlatna boja onog što je ostalo od borbe za hleb. Počelo se sa narukvicama i prstenjem da bi se stvorile cele slike salaša, pa sve do čestitki.

Profesorka Marija Bojanin je diveći se delima mašte i spretnih ruku stvaralaca navela da nije ni malo slučajno što se ova naivna umetnost razvila do takvih visina.

- To je i njihov kruv i njihova inspiracija — protumačila je i zapitala se — u kojem poljoprivrednom kraju je slama podignuta na tako visok pijedestal. Prosto je neverovatno da jedna masa zgužvane slame postane izvor umetničkog izražaja.

Ona je te večeri na otvaranju opisivala te „vredne umetnice koje su razvile tu naivnu umetnost i pored vrlo malo slobodnog vremena, sve sa željom da ulepšaju taj svoj teški seoski život». Profesorka Bojanin je čak navela i imena prvih slamarki, kao na primer Anicu Balažević i Ciliku Dulić - da se ne zaborave jer mnoge od njih odavno nisu više žive.

- U jesen i zimu kada kiša oranice pretvori u blato, one od slame izradjuju prava umetnička čuda, sada poznata i u dalekom svetu. — kratko je Marija Bojanin opisala tmurne zimske dane koje su sebi, možda i ne tako naivne umetnice, prikazujući slamom svakidašnje radove, verske praznike i religijske scene, ulepšavale iz godine u godinu. ■

V. Vidaković

ZANIMLJIVOSTI

KUĆE BI MOGLE BITI MUZEJI

U doljnjem Tavankutu živi familija Skenderović, Vranje, Mila i sin Slađan. Piskovitim putem se stiže do nji, doduše ne pišice jel´ oni goste dočekadu avtovom. Lipo je viditi u jednoj savremenoj kući di se čuvaju tragovi bunjevačkog porekla. Familija Skenderović bi mogla otvoriti pravi muzej od stari stvari što imadu u komorama, pod naslamom. Zub vrimena polako nagriza sve ono brez čega se prija 40 jel´ 50 godina nije moglo živiti.

Sveta knjiga iz 1890. na bunjevačkom

Gredenac

Mila i Vranje su penzijoneri kad god su se bavili na veliko tovom svinje, ali više ni snage se nema za to al ni hasne.

Mila u jutarnje sate kad isprati sina na poso piše pisme. Želja joj je da izda knjigu, pisme su skoro sve na bunjevačkom. U pismama piše kako voli Tavankut i svoje poreklo. Nudimo vam jedan komadić od Miline pisme.

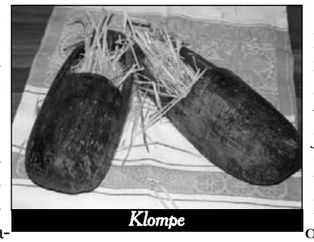
Šifuner

Veče kad se u dušu uvuče
Šorom krene pisma i smijanje
Tu ja dišem
Tu u Tavnkutu
Dok mi zvizde
Šapuću kroz grane.

Klompe

Klompe su bile obavezna zimska obuća kod salašara. Obično su bile veće par brojeva da i mogu svi iz kuće obuvati, načarape su se namotale obojke a u klompe se mećala slama. Rađene su tako da su udubljene u drvetu, znači bile su iz jednog komada drveta.

Bilo je i ko je imo kožne odozgor a đon od drveta. Klompe se nisu klizale i dobre su bile za obući kod bacanja sniga, namirivanja josaga. U ambetušu bi im bilo misto, pa se desilo da i snig zavije. U njima se išlo na kartanje, na divan na šickonje (sa kukuruzima) lekanje (sa gravom) kod komšija.

Klompe

Šafuner dio nameštaja

Šafuner je dio nameštaja koji baš nije imala svaka kuća. Ovaj o kome pišemo i što ga vidite na sliki potiče od porodice Pavluković divojačko prizime Mile Skenderović iz Tavankuta. Mila kaže da je star priko 200 godina. Imala je Mila i kupce neki su želili čak da ga restauriraju ali od svega ništa šafuner čami u jednoj komori obavijen prašinom i paučinom. Prvo smo ga dobro oprašili da bi ga mogli slikat. Taj šafuner je služijo za višanje zimski kaputa, kožuva, muški odila, prusluka, šešira. U njemu su ugrađene višalice i ništa drugo nema u svojoj mladosti" šafuner je bijo u čistoj sobi.

Rič dvi o kotlanki

Kotlankino misto je bilo u ketrencu (prostoriji di se topila mast, kuvala paradička, pekmez). U kotlu se grijala voda za kupanje, a čeljad su se kupala u kopanom drvenom buretu a noge se prale u šavoljčiću. Kosa se prala crnim sapunom domaćim, a ispirala vodom u kojoj je bilo sirćeta.

Pod kotlanku se ložilo ogrizinama, čokonjicama, granjem. Kad se topila mast mišala se velikom varnjačom koja je služila samo zato. Barila se obara a kuvo se bili i crni sapun u kotlu. Kotlanka se nalazila obično u ćoši a ziđana je tako što se od slame napravilo uže a ono se umočilo u žuto blato i dobro nagnječilo jedno na drugo i slagalo u krug, dodavala se pliva. Koto je imo drveni zaklopac ili možda od pleva. Naravno ivrata su bila na kotlanki.

Bardak, sud za petrolin

Bardak je od istog materijala kao i ćupice. On je služio da se u njemu drži petrolin u rezervi. To su obično imali oni malo bogatiji jel u njega mož´ stat 10 litara petrolina. Bijo je dobor začepljen i držo se dalje od vatre obično u podrumu ili komari.

I gredenac mož biti stari

Mila u svom gangu ima gredenac koji je privalijo po vika. Ima police za tanjire, čaše to je gornji dio. A u donjem je misto za peškire, krpe sve ono što se koristi u kujni. Sve ćupice u naslikanom gredencu su stare priko 100 godina. Najbolja kiselina se kiselila u tim ćupicama, dok su veći ćupovi bili za pekmez. Tako ovaj stari gospodin krasi gang i traži brisanje prašine.

Kotlanka

Malj

Malj je služijo za nabijanje zidova kad su se pravile kuće od nabijanice. Najviše se nabijalo od žute zemlje a moglo je i od crne. Mećali su se stupovi u dva reda, iznutra daske. Stupovi su bili vezani štrangom da se ne raziđu. Bacala se zemlja između dasaka. Da se zemlja sabije sa strane ljudi su radili sa furkačom (slično malju samo na doljnjoj strani zaoštren). Posli ovog je malj glavni da se nabijaju zidovi. Ovo je ispripovido Vranje Skenderović

Vile

U avliji familije Skenderović naišli smo na dvoparoške vile. Ko što ime kaže te vile imaju dva zuba. Služili su za bacanje snoplja žita sa kamare na vršalicu. Takođe i snopovi kuružne kad se dijo badanj bacani su dvoparoškim vilama.

Po dikoja kuća je pravi muzej, kazali su Skenderovići imadu oni još puno za slikanje i piosanje pa nek ostane štogod za drugi put. ■

Marija Horvat

Deset godina KUD-a "SEFIR" iz Tavankuta

PORED SVIH POTEŠKOĆA ONI POSTOJE I IGRAJU

Kad spomenemo rič „sefir" oma se sitimo ruva u kojem su cure kadgod išle na malu misu, gledat svatove, ili na bal. Sefirsko ruvo se sastoji od: leveša, gornje suknje, donje suknje, keceljca i turnira potpasača. Uz sve ovo obavezno se nose rađene papuče sa malom petom, a na glavi delinska marama. Delin je tanak materijal na plaše u raznim bojama.

Put nas vodi u Tavankut di „Sefir" u domu penzionera slavi „Sunčanu jesen života". Prvo divanimo sa gospojom Emilijom Prćić. Ona je 28. VIII 1995. zajedno sa pokojnim Perom Kalorom i Nadom Kozarić iz Subotice organizovala okupljanje oni koji vole da igraje. "Srićna sam", kaže Emilija, „sve svoje želje sam uspila da ostvarim". „Sefir" iz Tavankuta je prošo zonsko i pokrajinsko takmičenje, a stiglo se i do repu-

bličkog. Stipan Stantić je kumovo imenu „Sefir". „Svako ima svoj lični sefir, al' kad se iđe digod na stranu KUD-ovi iz Tavankuta im uzajme nošnju", kaže Emilija. Prosek godina igrača je oko 66. „Sefir" je najviše gostovo u Madžarskoj u Tompi, Baji, Kaloči, Budimpešti itd. U Seksardu u Madžarskoj 1999. godine održano je takmičenje podunavski gradova. Između četrdest učesnika „Sefir" je zauzo treće misto. Inače ima 12 parova koji igraje.

Morali smo malo podivaniti sa igračima mada su imali goste iz M.Z. „Peščara" i Male Bosne i oma su se uvatili u kolo. Joca Bilinović (73) od svoje 17-te godine igra po raznim KUD-ovima, a u „Sefiru" je

9 godina. Ruža Kukec (63) kaže da je naporno igrati al' kad se voli nije teško. Irena Kolar (60) kaže da iako je Madžarica zdravo voli bunjevačke igre, cijo dan je u vinogradu, al' uveče rado zaigra u kolu. Bela Remeš (66), vođa grupe, u „Sefiru" je od 1996. godine. Momačko kolo mu je najdraža igra. „Zbog zdravlja tribo bi pristati da igram al' mi se ne da", kaže Bela. Stipan Pifko (73), je još 1948. počo igrat folklor u zlatnoj škuli, a u „Sefiru" je od početka. „Ne dam se godinama i zdravo volim Tandrčak". Stipan objašnjava da u mušku nošnju spadaju crne čakšire, prusluk, bila košulja, crni šešir i cipele. Andrija Tumbas (61) četiri godine igra u „Sefiru". Emera Poljaković (61) igra u sefiru nasleđenom od mame i majke. Emera kaže da su one znale igrati ali nije bilo društava di bi mogle da igraju. Miroslav Buljovčić (49), najmladi član „Sefira", voli Momačko i Bačko kolo.

Svi su oni pretežno penzioneri. Okuplja ih Sefir" i ljubav prema igri, putovanjima, druženjima. Emilija sa puno rada i strpljenja vodi ovo KUD. iz Tavankuta, bori se sa finansijama, teško je raditi brez novaca.

Napomena autora: sefir kao odića nosio se u raznim prilikama kod Bunjevaca (u raznim mistima). ■

Marija Horvat

PO BROJU OBOLELIH OD DIJABETESA SUBOTICA PREMAŠILA I EVROPSKI PROSEK

SA TRPEZE MAMI I - BOLEST

Procenjuje se da je u Subotici od tipa dijabet dva obolelo oko 12.000 stanovnika, odnosno svaki deseti. Zabrinjavajuće je i to da gotovo svakodnevno u ambulanti opšte Bolnice lekari registruju po jednog, novoobolelog pacijenta.

Od tipa dijabet dva koji se ispoljava nakon 25. godine života u Subotici je prema procenama obolelo oko 12.000 stanovnika, što je u procentima deset odsto i premašuje prosek u Evropi koji je od tri do osam odsto. Ovom procentu osim naslednog faktora svakako doprinosi specifičnost ovog područja, prvenstveno u ishrani koja je bogata masnim, teškim obrocima, hlebom, brašnom, testeninama. Takođe je prisutan manjak fizičke aktivnosti, što je došlo sa civilizacijom, automobilima, kompjuterima...

Pretnja srcu

- Nažalost, istina je da smo specifično područje za dijabetes. Kada precizni registar, koji je u izradi, bude gotov, tačno ćemo znati broj obolelih, ali ono što smo manuelno na osnovu našeg registra procenili je da je u Subotici oboleo svaki deseti stanovnik. Polovina pacijenata otprilike redovno dolazi na kontrolu, nešto manje od jedne trećine je na insulinu, dok su ostali pacijenti na tabletama. Uzrok ovako velikog broja obolelih od dijabetesa svakako je nasledstvo u 50 odsto slučajeva, ali i način ishrane i života. Naravno, poslednjih deset i više godina nismo bili pošteđeni stresa i sveukupno gledano zdravstveno stanje stanovništva je pogoršano — ističe dr Klara Tucić.

Dijabetes je bolest koja preti celom organizmu, o čemu stanovništvo, može se reći, nije dovoljno edukovano.

- Jednostavno, ljudi nisu dovoljno informisani na koji način treba da žive kako bi sačuvali zdravlje i sprečili da do bolesti dođe. Ova bolest predstavlja opasnost od mnogih hroničnih komplikacija, kao što su kardiovaskularna oboljenja, oboljenja krvnih sudova srca i ekstremiteta, pogotovo nogu, malih krvnih sudova u bubrezima, mozgu i očima. Šećerna bolest danas više nije metaboličko oboljenje, već se zbog velike opasnosti od infarkta i visokog pritiska smatra kardiovaskularnim oboljenjem — kaže dr Tucić.

O prevenciji ipak malo ko razmišlja, posebno kada sedne za punu trpezu. Piramida zdrave ishrane možda nekima i jeste poznata ali sigurno nije prioritetna. Razni gurmanluci kojima odišu naše trpeze prosto „mame u bolest", a kada ona zavlada od lekara se očekuje — lek.

- Pokušavamo svakom pacijentu da objasnimo da ne čeka da mu damo lek u ruke već da i on mora nešto da uradi na menjanju načina života i ishrane. Ali, nažalost dešava se da ovu bolest neki pacijenti nose čak i deceniju ali se za pomoć obraćaju tek kada se pojave karakteristični simptomi, a to su pojačana žeđ, često mokrenje, stalni umor. Dešava se da su nekada prvi simptomi već hronična komplikacija šećerne bolesti. Preporučila bih pacijentima, posebno onima koji imaju genetske predispozicije za dijabetes, da negde oko četrdesete godine života povremeno, polugodišnje, kontrolišu šećer. Pored toga nikome neće nauditi da i bez porodičnog opterećenja počne sa jednom zdravom ishranom i načinom života — naglašava dr Tucić.

Zalogaj s merom

Malo ljudi, naravno, vodi računa o kalorijskom unosu i u kolikoj meri je on primeren potrebama organizma. Za to postoje dijete koje lekari preporučuju i one nisu za već obolele nego je to način zdrave ishrane, kako bi svako trebao da se hrani da do bolesti ne bi došlo.

- I povećan kalorijski unos donosi sam po sebi do poremećaja razgradnje šećera i masti. Potrebno je poštovati, takozvanu piramidu ishrane, a po njoj unos treba da bude najvećim delom sastavljen od neprerađenih ugljenih hidrata, zatim od integralnog, a ne od belog brašna. Potrebno je unositi masti ali biljne, a to su suncokretovo, maslinovo ili riblje ulje, jer oni za razliku od masti životinjskog porekla ne dovode do začepljenja krvnih sudova i u određenom procentu belančevine, što znači potrebno je konzumirati krto meso, piletinu i ribu, a izbegavati masno svinjsko meso. Da bi se očuvalo zdravlje potrebno je u ishrani takođe koristiti što više mlečnih proizvoda ali sa malim procentom masti — objašnjava dr Tucić.

Apsolutno je, prema rečima dr Tucić, zbog velikog broja obolelih potrebna agresivnija zdravstvena edukacija stanovništva.

- Dijabetičar je samo vrh ledenog brega, jer isto tako postoji stanje pre dijabetesa, odnosno uvod u dijabetes, a to je poremećaj razgradnje šećera koji u sebi nosi iste rizike kao dijabetes i ništa nije manje opasno po zdravlje. Zato je potrebna, mogu reći neophodna, jedna edukacija u kojoj bi ljudi shvatili da je zdravlje u određenoj meri u njihovim rukama i naučiti ih kako da ga sačuvaju. Danas je dostupna i bogata literatura, a i Društvo dijabetičara je izuzetno aktivno. Svake prve srede u mesecu organizuje razgovore na kojima svi mogu dobiti potrebne informacije o zdravlju, a svake treće srede Društvo dijabetičara organizuje predavanja kojima prisustvuju specijalisti neurolozi, psiholozi itd. Nažalost, dodaje dr Tucić, prisustvuju samo oni čije je zdravlje već načeto, mada su vrata svima otvorena. ■ *T. D.*

LEGALIZACIJA BESPRAVNE GRADNJE

DUG PUT DO GRAĐEVINSKE DOZVOLE

Preko 9000 Subotičana do 13. novembra 2003. godine podnelo je zahtev da im se legalizuje divlja gradnja, a gotovo dve godine kasnije rešeno je samo oko 1500 slučajeva. Ipak, u odnosu na druge gradove, Subotica spada među uspešnije. Zašto legalizacija ne ide brže?

Kada je usvojen Zakon o gradnji i planiranju, 13. maja 2003. godine, na osnovu njegovih odredbi svi vlasnici bespravno podignutih objekata, bilo stambenih, pomoćnih, ili raznih dogradnji, dobili su rok od šest meseci da nadležnim službama u svojim opštinama podnesu zahtev da im se takva gradnja, ako za to postoje urbanistički uslovi, legalizuje i izda naknadna građevinska dozvola. U obzir su dolazili samo objekti podignuti do tog datuma, 13. maja, a nakon 13. novembra, kada je isticao rok za prijavljivanje, zahtevi se više neće primati i na bespravnu gradnju će se primenjivati samo jedna zakonska odredba: izdavanje rešenja o rušenju!

Subotičani su to leto uglavnom «prespavali» i čekali gotovo poslednji trenutak da svojim prijavama bukvalno zatrpaju Odeljenje za građevinarstvo, tako da je zaključno sa 13. novembrom primljeno tačno 9043 zahteva, i u roku od predviđenih 90 dana svi su dobili odgovore. Skoro polovina, međutim, predala je prijavu bez izvoda iz zemljišnih knjiga i geodetskog snimka, pa su obaveštenja da treba da kompletiraju zahtev, dok se za ostale opštinska komisija izjašnjavala da li za njih dolazi u obzir legalizacija ili ne. Samo u desetak slučajeva, tada, ocenjeno je da za to ne postoje uslovi, dok su svi ostali upućeni da učine sledeći korak ka dobijanju građevinske dozvole: da naruče projekat izvedenog stanja i sačine ugovor sa tadašnjim Fondom za izgradnju opštine Subotica o plaćanju komunalne naknade, koji se mogao sklopiti sa otplatom na duže vreme.

Ali, već s proleća prošle godine bilo je jasno da neće sve ići tako glatko i brzo kako se to možda na početku činilo: ispostavilo se da su troškovi za legalizaciju daleko veći nego što je tadašnje Ministarstvo za urbanizam i građevinu obećavalo, što je veliki broj onih koji su podneli zahtev, a naročito čije su prijave bile nekompletne, pokolebalo da nastave proceduru i sačekaju da vide šta će se dalje dešavati, pre svega da li će država biti tako rigorozna prema divljoj gradnji kako je najavljivala.

Ništa se od toga nije dogodilo, rokovi se, za sada, produžavaju uz određeno obrazloženje nadležnoj službi, a novo Ministarstvo za kapitalne investicije, u koji spadaju i građevinarstvo i urbanizam, početkom leta ove godine dalo je čak priliku onima koji su do 13. novembra 2003. «zaboravili» da podnesu zahtev, da to sada učine. Time je rušenje nelegalne gradnje još jednom, do daljnjeg, stavljeno «ad akta». U Subotici, takvih naknadnih prijava pristiglo je 330.

Kuda ide legalizacija i da li je postupak zaista nedopustivo spor, kako neki smatraju, ili postoje neki drugi faktori koji utiču da se sve kreće, čini se, puževim korakom?

- Obaveštenja da mogu da legalizuju svoje objekte dobilo je 4180 građana, dok je samo u 23 slučaja dat negativan odgovor — kaže o dosadašnjem bilansu legalizacije u Subotici inžinjer Dragoljub Bajić, šef Službe za građevinarstvo opštine. — U potpunosti je rešen 1541 postupak, što znači da su vlasnici od nas dobili sve saglasnosti i «zeleno svetlo» da mogu upisivanjem u sudu u zemljišne knjige da okončaju legalizaciju. Oko 4000 prijava i dalje je nekompletno, i produženi rok da se one upotpune i dalje važi, dok se do sada oko 200 građana pismeno izjasnilo da, iz ovih ili onih razloga, odustaju od legalizacije. Imamo još jedan broj predmeta koji nisu rešeni u smislu da dobiju obaveštenje da ne mogu legalizovati, a razlog je što ih ponovo preispitujemo, ne želeći da strankama damo negativan odgovor, osim kada to svi uslovi i pravila zahtevaju.

Da li postupak legalizacije po vašoj proceni ide sporije nego što bi trebalo, odnosno koji su razlozi što procedura ne ide brže i do kada će se produžavati rokovi za nastavak postupka? U svakom slučaju, to se ne može očekivati u nedogled.

- Zaostali predmeti, dakle, pomenutih oko 4000, još uvek su nekompletni iz raznoraznih razloga, i stranke koje žele da nastave postupak legalizacije obavezne su da nam se obrate za produženje roka, da bi ostale u postupku. Od 4180 zahteva kojima je pozitivno odgovoreno, zahtev za odobrenje i upotrebu objekta podnelo je oko tri hiljade i još uvek 1200 vlasnika bespravne gradnje razmišlja da li da nastavi legalizaciju. Zakonski rok za kompletiranje dokumentacije je 60 dana, a posle toga podnosioci zahteva su dužni da nam pruže obrazloženje iz kojih razloga žele produženje — najčešće se navodi boravak van zemlje, bolest ili jednostavno neobaveštenost — i mi to u gotovo svakom slučaju prihvatamo. Za sada zakonodavac nije predvideo krajnji rok za produžavanje, ali moram da kažem da se najavljuje izmena ovog Zakona o planiranju i izgradnji i moguće je da će se u tom smislu nešto menjati, pa zato apelujem na građane da što pre kompletiraju dokumentaciju da bi mogli da završe postupak legalizacije svojih objekata.

Isto tako, moram da kažem da kod legalizacije postupak ne ide tako brzo kao kod izdavanja nekih drugih dozvola, na primer za uvođenje gasa, a razlog je pored ostalog i taj što ovde u službi ne raspolažemo sa dovoljno radne snage da sve to postignemo. Ne možemo samo zbog ovog posla da zapošljavamo nove ljude, jer bi se tada, po njegovom okončanju, našli pred novim problemom - viškom zaposlenih. Veliki je broj predmeta, pa se čeka nešto duže nego što je to uobičajeno - kaže Dragoljub Bajić.

Laura Bence, stručni saradnik u obradi predmeta za legalizaciju, svakodnevno je u kontaktu sa građanima koji, za razliku od onih kojima se ne žuri i već gotovo dve godine oklevaju da nastave postupak, nestrpljivo očekuju da nakon prolaska kroz sve zakonske «scile i haribde», dodu do toliko čekane građevinske dozvole.

- Ljudi su često nestrpljivi i očekuju od nas odmah odgovor i ne razumeju kako ne može da se reši. Opterećeni smo svakodnevno u kontinuitetu sa dve do tri stotine predmeta, javljamo strankama ukoliko uočimo da još nešto treba da učine, ako uočimo neki problem, i to je procedura zbog koje sve to ne ide onako brzo kako bi mnogi želeli. Koliko možemo, toliko ažurno radimo, pa molimo za malo strpljenja jer ćemo svima izići u susret. Ako su tolike godine čekali, sada imaju priliku da ovu situaciju konačno reše - poručuje Laura Bence. ■

M.R.

Za sada bez rušenja

Građevinska inspekcija u Subotici za sada nije izdala nijedno rešenje kojim se nalaže rušenje bespravno podignutih objekata, kako to nalažu odredbe Zakona o planiranju i gradnji.

- Po Zakonu, vlasnicima divlje gradnje sledi takvo rešenje, ali ćemo čekati dok se ne okonča postupak legalizacije — kaže građevinski inspektor Snežana Pejčić. Ona takode napominje da je od 13. maja 2003. godine, kada je Zakon stupio na snagu, zabeležen mali broj bespravno podignutih objekata, a jedan od najvažnijih razloga je svakako i taj što je bez građevinske dozvole zabranjeno priključenje infrastrukture (voda, kanalizacija, struja itd.). Kazne za one koji bi takvo priključenje odobrili veoma su stroge.

Priprema: Dragan Tovarišić

HOROSKOP za NOVEMBAR

OVAN: Možbit da vam je ova godina bila tušta mučna el napeta, a sve čerez teški aspekata Marsa tokom godine. Ipak, zadnja dva miseca ove godine mož se fajn toga popravit, posebno kad su novci u pitanju. Zato ne očajavajte nego iskoristite priliku. Zaladenje na polju ljubavi teško ćete prevladat, posebno ako ne budete kontrolisali svoje reakcije.

BIK: Na poslu ste već prethodni dana ušli u novu, ozbiljniju fazu u kojoj bi tribali okončat dio zadataka šta pridstavljaju pripremu za narednu godinu. Od toga kako ih budete odradili, a lako je moguće da budete brzopleti i neoprezni, zavisiće i vaš uspih tokom te godine. Tribalo bi da na emotivnom planu izbignete rasprave sa partnerom, čerez tog šta su mogući raskidi veze.

BLIZANCI: Ulazak Jupitera, simbola inostranstva krajom oktobra miseca u znak Škorpije za vas mož značit priliv novca priko umitnosti el bavljenja s politikom. Pri tom tribate bit tušta promišljeni kako ne biste bili izigrani. Postoji i mogućnost poslovni i ljubavni kontakata, manje-više u tajnosti, uglavnom vezani za kraće putove. Ako ste već u dužoj vezi, pazite se da se to novo poznanstvo ne razvije u pravu buktinju.

RAK: Tribalo bi da ste tokom vrimena naučili saradivat sa drugima, posebno ste u toku ove godine bili primorani na to, čerez tog šta je veličina uspiha koji vam dolazi ovog miseca zavisna od te činjenice. Odnosi sa suprotnim polom biće romantični, čerez tog šta je Jupiter krajom oktobra ušo u znak Škorpije, što će ositit najviše rodeni u junu el prvim danima jula miseca.

LAV: Predstoji vam tušta naporna borba za misto pod Suncom, naročito ako imate namiru da konkurišete za radno misto u stranoj firmi, el ako ste u poslu vezani za strance. Ipak više šanse imaju oni šta se bave privatnim biznisom, politikom el pravom. Moguće su brojne trzavice u partnerskim odnosima, pa se možte nać pod stresom, kog će posebno ositit rodeni u julu misecu.

DIVICA: Tokom ovog miseca vaš smiso za saradnju i toleranciju postaje daleko izražajniji, pa su mogući kontakti sa osobama koje često putuju, saradnja sa strancima i preko nji dobri rezultati u kratkoročnim poslovima. Moguća je ljubav sa jednim Jarcem, el tajna veza sa osobom šta je tušta starija od vas ili osoba od autoriteta, moguće da je i poznata javna ličnost.

VAGA: Ukoliko niste iskoristili povoljne aspekte do prije koji dan ili ako nemate nekog iza sebe šta će vas gurat na društvenoj lestvici sada teško možte očekivat značajnija poboljšanja. Ako imate ove predusloveve, doćete do vanrednog novca, el ćete dobit sjajnu ponudu za dobro plaćen posо. Moguća je obnova stare ljubavi, čerez tog šta će vam se javit neko koga ste nekada poznavali el bili sa njim u ljubavnoj vezi.

ŠKORPIJA: Novembar misec vam je dobar za novac, čerez tog šta u vaš znak ulazi dobri Jupiter koji daje bogatstvo. Ono što ste planirali još prije deset godina sada će počet da se realizuje el ono šta ste tada započeli sada će kulminirat i u finansijskom i u moralnom smislu. Možte se lako zaljubit da ćete potpuno izgubit glavu za nekim, bez obzira da li imate stalnog partnera el ne, da li ste u braku el slobodni.

STRIJAC: Tribalo bi da pokažete istrajnost i strpljenje, bez obzira koliko je poslovna situacija teška, i da ne ulažete veliki novac, posebno ne u privatan biznis, a budite oprezni i u pogledu zaduživanja, troškova el neki drugi finansijski transakcija. Mnogi Strilci su pred drugim brakom el drugom ozbiljnom vezom, sa vrlo stabilnom i atraktivnom osobom, šta je pravi dar od Boga.

JARAC: Otkako je Saturn ušo u znak Lava vi na sve probleme gledate sa manje osetljivosti i panike, a vaši pravi kvaliteti dolaze do izražaja. Problem mož iskrsnit ako pretirate u radu, želji i potrebi da zaradite i postignete što više. U ljubavi vam predstoji jedno lipo poznanstvo el susret sa nekim ko dolazi iz inostranstva, a moguća je i romansa o kakvoj niste ni sanjali.

VODOLIJA: Od ovog miseca počinjete da pažljivije i mudrije vodite svoju karijeru i svoje finansije. Ako ste prethodno napravili potrebne aranžmane koji vam omogućivaju da sebe finansijski obezbedite na duži rok, jesen ćete lakše prebrodit. Ovaj misec mož bit naporan i u pogledu porodične atmosfere, čerez tog šta nećete bit u stanju da izadete u susret željama svih članova porodice.

RIBE: Ako ste planirali put u inostranstvo, lako je moguće da do tog dode tokom novembra, čerez tog šta će se desit obrt i ukazat prilika zafaljujuć protežiranju od nekog na koga nikada niste računali. U ljubavi se javlja prilika u vidu dosta tajanstvene osobe koja će pokušat da vas impresionira svojim ugledom, značajem u društvu el svojim novcem, šta vam u početku mož bit nesimpatično dok ne shvatite da se radi o osobi koja zaista ima kvalitete koje vi cinite.

DOKTRINE

* Postali smo otvoreno društvo: sve nas je više na ulici.
* Zaplovio je u bračne vode i utopio se…
* Ne mož se u Evropu na mala vrata.
* Prije ćemo doć do šije nego do vrata Evrope.
* Potopiše nas u bujicama svojih riči.
* Da je lakše steć nego sačuvat dokazuje i puna Aleja velikana.
* Dok su neki dočekali da im država omogući rišavanje stambenog problema, već su ga sami rišili: na Bajskom groblju.
* Neki mu skidaju kapu. Da mogu, ja bi i glavu.
* On je za pravnu državu. Ja za pravu.
* Oni ni u zatvoru ne bi imali dobro — vladanje.
* Kriminal je pod budnim okom policije. Takoreći, kontroliše ga.
* Kriminalci su oni koji se bave nelegalnim poslovima, bez odobrenja vlade.
* Optuženi ima rič. Jednu jedinu.
* Pravda je zadovoljena. Više puta.
* U neku ruku, dobar sam ljubavnik.

HITOVI

Ima nama nade
ako vlada padne.

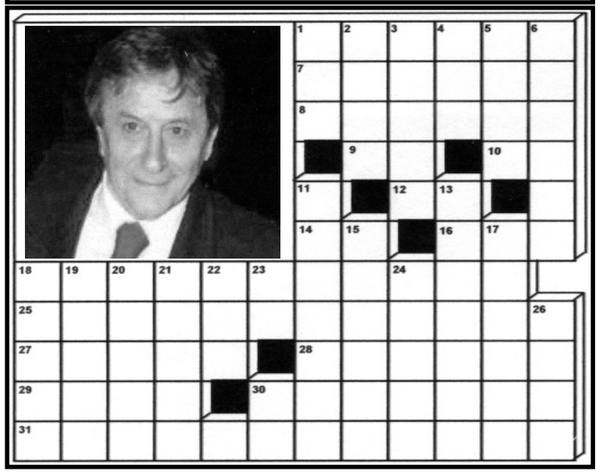
* * *

Dok on živi o narodnom trošku
narod prosi na svakom ćošku.

* * *

Dobili su visoke počasti
podilom na ravne časti.

UKRŠTENICA

VODORAVNO: 1. Slatkiši; 7. Odlomak; 8. Američki glumac, Robert; 9. Hemijska oznaka za Galijum; 10. Pritoka Dunava u Austriji; 12. Hemijska oznaka za Hlor; 14. Uzvik čuđenja; 16. Elektrotehnički sektor (skr.); 18. Staro žensko ime; 25. Filmski režiser sa slike; 27. Rusko žensko ime; 28. Čupati; 29. Proticati; 30. Popravljen u sanaciji; 31. Izučavaoci iranistike;

USPRAVNO: 1. Kulturno-umetničko društvo (skr.); 2. Ime nekadašnjeg fudbalera Blohina; 3. Deo kuhinjskog posuđa; 4. Marka Sitroenovog automobila; 5. Draži; 6. Držač ikona; 11. Veća jedinica za snagu; 13. Književnost; 15. Rodno mesto Branka Ćopića; 17. Vrsta sosa; 18. Njiskati poput konja; 19. Nemački filozof, Alfred; 20. Blagostanje; 21. Sredstvo za zaustavljanje krvarenja; 22. Vrsta vrbe; 23. Sportski klub (skr.); 24. Predvodnik; 26. Pripadnici jednog naroda na nekim japanskim ostrvima; 30. Sportski savez (skr.).

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: POLOVI, ETIČAR, TRČATI, Ronson, ovo, ne, vn, h, j, **JELENA DOKIĆ**, Atakama, amin, Mik, kanaderi, amoral, Perić, roman, istaći.

Pripremila: Snježana Luetić Vujić

KONTRASTI

Dinamika vremena u kome živimo postavlja pitanje ko se kime poigrava - vreme modom ili moda vremenom! Sigurno je samo da se oboje poigravaju svima nama, ali nam na sreću, tako ostavljaju bezbroj mogućnosti za eksperimentisanje.

Modni diktatori ove jeseni-zime ženu vide u kontrastu izrazito ženstvenih i izrazito muževnih krpica.

Jedni predlažu šifone, providne, lepršave, slojevite suknjice, sa dosta aplikacija, inspirisane spavaćicama i donjim vešom. To su materijali nežnih boja, od bele i svih pastelnih nijansi, pa sve do crne, bez koje se ne može zamisliti večernji izlazak. Ove moderne krinoline, koje je na svoj način obradio čak i uvek odmeren Armani, velikodušno otkrivaju noge, obložene grilonkama u crnoj, ali i u jarkim bojama - ljubičastoj, zelenoj, roze, koje tako stoje u kontrastu sa ostatkom garderobe.

Drugi diktatori mode su došli na ideju da ženu učine jakom i opasnom tako što će joj obući sakoe i jakne inspirisane muškim odelima i uniformama, sa dosta dugmadi, kopči i džepova, oštro sečenih ramena, uglavnom do struka. Boje - crna i braon.

Hrabre ljuibiteljke mode u svetu kombinuju ove dve krajnosti - do pola su muževne, od pola ženstvene, sve zajedno neodoljive.

Ako ste hrabre, probajte i vi!

Intrigantna vizuelna igra polova, lako može vašu šetnju gradom učiniti zabavnom, a ujedno odagnati mušku ravnodušnost.

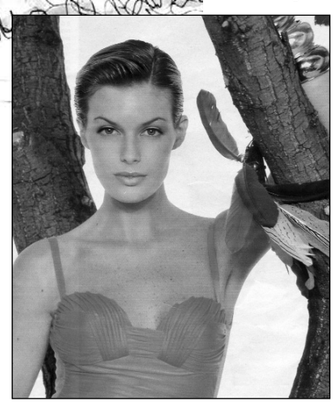
P.S. Nemojte preterati sa kombinacijama, budite umerene i dosledne svom stilu! ■

POMOZITE SEBI BOJAMA

Lekovi postaju sve delotvorniji, ali nije za sve neophodno tražiti spas u lekarskoj ordinaciji. Ako se radi o problemima koji nam uništavaju raspoloženje i utiču na stabilnost našeg psihičkog života i fizičkog zdravlja, rešenje je sasvim često tu, nadohvat ruke. Da budemo precizniji: u vašoj glavi. O čemu se radi?

Moguće je da ste primetili da vam ne prija svakog dana ista boja. lako vam je neka boja omiljena, ima dana kad baš i ne želite da je vidite - a neka druga vam se baš dopada. To nije slučajno. Svaka boja ima određeno dejstvo na nas, izaziva u nama određena osećanja i raspoloženja. Premda su detalji ovoga individualni, neka dejstva su ipak univerzalna i zato ne bi bilo loše znati kako da sebi pomognemo određenom bojom. Brzo je, efikasno i ništa ne košta.

Crvena je boja vitalnosti, strasti i ravnoteže. Odgovara sigurnim osobama, onima koji su u ravnoteži i puni energije. Ukoliko osećate da ste na „rezervi", pre nego što posegnete za nekim drugim podizačem raspoloženja pokušajte da obučete crvenu majicu (bluzu, haljinu, džemper...) ili dugo zadržite pogled na crvenom cveću ili na nečemu crvenom. Crvena će se dosta dobro složiti sa tirkiznom, jer tirkizna smanjuje preveliko uzbuđenje.

Narandžasta je veoma jaka boja; to je boja apetita, vatre i poleta i kao takva stimuliše probavu i lučenje adrenalina, te pomaže kad vam nedostaje energije. Imate posla preko glave i ne znate šta pre da uradite? Obucite nešto narandžasto, gledajte vatru i ne dajte nikome i ničemu da vas zaustavi! Narandžasta će se dobro složiti s tamnoplavom, jer tamnoplava smiruje nakon „bitke".

Žuta boja je veoma pozitivna, pokreće intelekt i nervni sistem. To je boja komunikacije; nije slučajno što uglavnom koristimo žute markere za označavanje teksta, kad nešto želimo što bolje da upamtimo. Žuta boja vam može pomoći kada ste depresivni (recimo, napunite vazu žutim cvećem). Ukoliko idete na spavanje, izbegavajte žutu - razbudiće vas. Lavanda je boja koja se dobro slaže sa žutom, jer će vas opustiti nakon napornog umnog rada.

Zelena je boja vegetacije, prirode, obnavljanja i tečenja; takođe i boja nade, nadahnuća, saosećanja i mira. Veoma je korisna za obnovu celokupnog nervnog sistema i za smirenje. Šetnja prirodom će vam pomoći kad vam je potreban predah od dvadesetčetvoročasovnih napora. Zelena i roze će se super složiti, jer će vas roze boja razgaliti i pomoći vam da se osećate veselo kao malo dete.

Smeđa je boja topline doma; ona smiruje i opušta. Osobe koje je često nose drže do porodičnih vrednosti. Kada želite da se osećate ušuškano i sigurno, smeđa boja će vam pomoći u tome. Lepo će se složiti sa narandžastom i zelenom, onda kad vam je potrebno smirenje, ali ne baš toliko smirenje da zaspite.

Crna boja: neki je smatraju negativnom. Međutim, crna nije zaista negativna; ona štiti od spoljašnjih uticaja, time što govori „ne prilazi mi" - a to je nešto što nam je svima povremeno potrebno - da jednostavno budemo ostavljeni na miru. Ipak, ukoliko baš stalno nosite crno, valjalo bi da promenite stav i da posegnete za nekim vedrijim bojama. Videćete, osetićete se bolje i veselije. ■

TORTA OD DUNJA

POTREBNO:
200 gr brašna
1 jaje
100 gr maslaca
80 gr šećera u prahu i malo soli

1 kg dunja
5 kašika limunovog soka
1 l vode
200 gr šećera
1 dl belog vina
8 listića želatina

PRIPREMA

Od brašna, jaja, maslaca, šećera u prahu i malo soli izradite glatko testo. Oblik za nisku tortu pobrašnite, obložite testom i izbockajte viljuškom. Testo pokrijte papirom za pečenje i pecite 30 minuta na 180 stepeni. Za to vreme ogulite dunje, očistite od semenki, narežite na kockice i prelijte limunovim sokom. Koru i semenke dunja kuvajte na laganoj vatri otprilike 25 minuta. Procedite i izgnječite smesu. Kockice dunja kuvajte sa šećerom i sokom od prokuvanih korica. Kad omekšaju izvadite ih, a soku dodajte belo vino. Želatin omekšajte u hladnoj vodi, otopite u malo tople vode i dodajte soku od dunja. Pustite da se ohladi. Ostavite 1 sat na hladnom da se zgusne.

Kockice dunja rasporedite po testu i prelijte sokom. Poslužite mlako, sa puno šlaga.

PRIJATNO!

VREME JE ZA ČAJEVE!

Narodna medicina poznaje mnoge meleme i napitke protiv prehlade, kašlja i drugih bolesti disajnih organa. Naravno, lekovito bilje služi kao preventiva, ako vas bolest obori u krevet - nema druge nego da se obratite lekaru, ali ni tada nemojte zapostaviti čajeve koji su neophodan deo terapije u lečenju zimskih bolesti.

ČAJ PROTIV PROMUKLOSTI

Za jednu dozu čaja protiv promuklosti potrebna je mešavina od 5 grama lista žalfije, 10 grama lista nane i isto toliko brdanke. Mešavinu preliti litrom ključale vode, poklopiti dok se ne ohladi, proceditи i dodati 100 grama meda. Ovim čajem grlo grgoljenjem ispirati više puta dnevno.

ČAJ ZA LAKŠE ISKAŠLJAVANJE

Mešavina se pravi od 20 grama cveta bulke, belog sleza, podbela i kamilice. Jedna supena kašika prelije se sa 200 ml vrele vode, poklopi da odstoji 2 sata.

Nakon toga se procedi, zasladi medom, pije topao svakog sata po jedna kašika.

ČAJEVI OD ŽALFIJE - KADULJE

Čaj protiv bolesti disajnih organa i pluća spravlja se od dve supene kašike žalfije-kadulje koje se preliju sa 200-300 ml ključale vode. Čaj odstoji poklopljen 10-15 minuta, procedi se, zasladi najbo-lje kašikom meda i pije 2-3 puta dnevno.

VITAMINSKI ČAJEVI

Mešavina se pravi od po 50 grama ploda šipka i bobica crne ribizle. Od mešavine se izdvoje dve kašičice i popare sa 200 ml vrele vode. Čaj odstoji poklopljen 20 minuta, procedi i pije zasladen medom.

Mešavina se pravi od po 10 grama suvih plodova gloga, suvih plodova šipka, trnjine i iglica četinara. Stavlja se u vodu da odstoji. Nakon toga se kuva dok ne vri, bar pet minuta. Čaj poklopljen odstoji 10-15 minuta, zasladi se, a može se piti i gorak. ■

DRAGI ČITAOCI

„Al se nekad dobro jelo.... uzdiše Đorđe Balašević. Možda ima pravo, možda preteruje ali je činjenica da svi volimo da se na stolu nađe dobro i ukusno jelo. Naravno, svaki kraj ima svoja jela nastala mešanjem tradicije, uticaja i prirodnih uslova. Ne zaboravite da mnoga seljačka jela, spremljena u siromašnim kućama, od kojih su naši preci okretali glave — čim bi se oslobodili bede, danas se vraćaju na trpezu kao zdrava i lagana jela u kojima uživamo i cenimo ih kao prihvatljiva, zanimljiva i naravno pre svega ukusna jela.

Zato je vredno sakupljati narodne recepte i ne smemo dozvoliti da ta tradicija nestane. Sigurna sam da i vi imate neki stari, pomalo zaboravljeni recept iz bakinog kuvara. Setili ste se, zar ne?

I dalje vas pozivam da se uključite u nasu akciju Kuvamo zajedno. Šaljite nam vaše najbolje recepte, jela koja najviše volite,omiljene poslastice, recepte za starinska ili neobična jela. Vaše recepte objavljivaćemo na ovoj strani od idućeg broja Bunjevačkih novina.

Pustite mašti na volju, nemojte sebično da čuvate tajne dobro pripremljenog jela, otkrijte i podelite sa nama vaš najbolji recept!

Da ne zaboravim - najbolje, najoriginalnije, najstarije, naj, naj recepte - nagrađujemo!

Recepte šaljite što pre na adresu

Bunjevačke novine
Trg cara Jovana Nenada 15/1
24000 Subotica
Kuvamo zajedno
ili elektronskom poštom na adresu bic@ tippnet.co.yu

STRUČNA RIČ

PROIZVODNJA POVRĆA I SKLADIŠTENJE

U ishrani ljudi povrće pridstavlja nezamenjivi izvor vitamina i mineralnih materija.

Piše: dr Andrija Peić

Od energetskih materija povrće sadrži ugljene hidrate (šargaripa, krumpir, grašak i dr.) te šećere (dinja, lubenica, paradička i dr.). Celulozu i pektin koji su značajni za metabolizam criva sadrže brokuli, špinat, kupus i dr. Proteine sadrže mahunarke, a ulje se nalazi u simenima tikve, dinje, krastavaca i dr.

Vitamini su posebno značajni a povrće ih uparvo sadrži u pristupačnom obliku. Beta karotin ima značajan uticaj na vid i otpornost organizma u prevenciji na maligna oboljenja a sadrže ga šargaripa, tikve, brokuli, list peršina i drugo povrće.

Vitamin C ima veliki značaj za razmenu materija a sadrže ga paprika, list peršina, špinat, bili i crni luk. Grupu vitamina B sadrže mahunarke, kupusnjače, tikva, list peršina i dr.

Od mineralnih materija poseban značaj ima kalijum, zatim magnezijum, gvožđe i dr. a nalaze se najviše u listu peršina, špinatu, celeru, kupusu i salati.

Za gajenje povrća najpogodnija su lakša zemljišta, černozem i slična. Sl.1

Obrada zemljišta

U osnovi oranje je najčešći način obrade zemljišta u povrtarskoj proizvodnji a izvodi se na dubini od 15, 20 i 30 cm, zavisno od vrste usiva. Korenasto-krtolaste vrste traže dublju obradu zemljišta zbog razvoja korena. Iskusni povrtari znaju da je najpovoljnija obrada pri poljskom vodnom kapacitetu oko 60%. Jesenje oranje obezbeđuje povoljno fizičko stanje zemljišta jel tokom zime dolazi do izmrzavanja i formiranja povoljne strukture. U intenzivnoj povrtarskoj proizvodnji često zbog gaženja zemljišta dolazi do sabijanja pa i formiranja plužnog dona. U zbijenom zemljištu nema dovoljno vazduha ni vode što otežava disanje i usvajanje hranljivih materija. U cilju optimalne pripreme zemljišta triba sabijeno zemljište razrovati sa razrivačem i time omogućiti prodor vode i vazduha u dublje slojeve zemljišta kao i optimalan razvoj korenovog sistema.

Pridsitvena priprema zemljišta

Pridsitvenom pripremom zemljišta potribno je izvršiti fino ravnanje i sitnjenje zemljišta da bi se stvorio povoljan vodo-vazdušni toplotni režim za klijanje i nicanje povrća. Za većinu povrtarskih kultura, pridsitvena priprema se obavlja sitvospremačima. Dubina pridsitvene pripreme zavisi od dubine sitve ili sadnje usiva. Za sitnosimene vrste 2 do 4 cm a za krumpir 10 do 12 cm. Važno je da se pridsitvena priprema obavi u jednom prohodu kako ne bi došlo do sabijanja zemljišta. Sitveni sloj triba da je pripremljen tako da na površini ostaju grudvice da bi sačuvale strukturne agregate od udara kiše i sprečile stvaranje pokorice, a u zoni sitve simena triba da se nalaze fini strukturni agregati koji uspostavljaju kontakt sa simenom u cilju bržeg klijanja i nicanja.

Kultiviranje

U cilju razbijanja pokorice kao i održavanje rastresite površine i suzbijanje korova triba obaviti međurednu kultivaciju. U početnim fazama razvoja povrća kultivacija se obavlja na dubni od 3 do 4 cm, a kasnije do 8 cm. Kod određenih povrtarskih kultura krumpir, spargla i dr. potribno je izvršiti ogrtanje radi optimalnog razvoja krtola.

Đubrenje povrća

Povrće se đubri stajskim i mineralnim đubrivom. Pozitivne osobine stajnjaka su poboljšavanje vodno-vazdušnog režima zemljišta, obogaćuje zemljište organskom materijom i povećava mikrobiološku aktivnost, poboljšava strukturu zemljišta i obogaćuje je makro i mikro elementima.

U odnosu na stajnjak i zahtevom za istim, povrće se dili na:

1. Povrće koje se uzgaja vrlo brzo po unošenju stajnjaka u zemljište: paradička, paprika, krumpir, kupusnjače, dinje, lubenice, krastavci i celer.
2. Povrće koje se uzgaja druge godine posli unošenja stajskog đubriva u zemljište: šargaripa, peršin, paštrnjak, luk, salata i špinat.
3. Povrće koje se uzgaja posli tri godine nakon unošenja stajnjaka u zemljište: pasulj, grašak i buranija.

U odnosu na hlor koji je sastavni dio mineralnih đubriva postoje ositljive vrste povrća i one koje ga podnose.

Na hlor je osetljiva paprika, paradička, patlidžan, krastavac, dinja, lubenica i luk. Hlor deluje otrovno na ove biljke ukoliko se u suvoj materiji nalazi 1,5 do 1,8% hlora. Simptomi su uvijanje listova po rubovima, hloroza lista i nepotpuno razvijanje lisne mase.

Kod đubrenja povrća potribno je raspolagati sa analizom zemljišta i sadržajem hranljivih materija na osnovu čega se utvrđuje vrsta i količina đubriva.

U globalu se mogu dati primeri za đubrenje pojedinih vrsta povrća.

Đubrenje zeljastog povrća

U ovu grupu spada kupus, kelj, karfiol, brokoli i dr. Zeljasto povrće stvara veliku količinu zeljaste mase i za njenu izgradnju troši veliku količinu prija svega azota.

Pri osnovnoj obradi triba uneti u zemljište 20 do 40 tona stajnjaka po ha, takođe, oko 800 kg NPK đubriva 8:16:24 i prihraniti u vegetaciji KAN-om oko 200 kg po ha.

Đubrenje plodovitog povrća

U ovu grupu povrća spadaju paradička, paprika, krastavac, dinje, tikve i dr.

Pri dubokom oranju uneti NPK đubrivo 8:16:24 oko 500 kg/ha.

Prid sadnju dodati NPK 8:16:24 oko 250 kg/ha i uree oko 200 kg/ha

Prihraniti KAN-om 100 do 150 kg/ha.

Đubrenje lukovičastog povrća

U ovu grupu povrća spada crni i bili luk, srebrnjak i poriluk.

Pri osnovnoj obradi uneti NPK 7:14:21 900 kg po ha, i uree 150 kg po ha

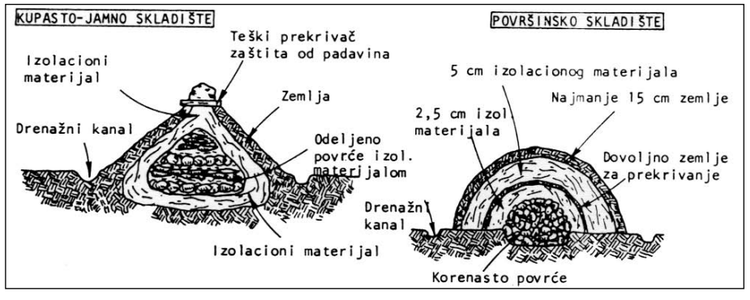
Prihraniti u rano proliće KAN-om 150 kg po ha.

Količina se inače utvrđuje na osnovu sadržaja hraniva u zemljištu.

Skladištenje povrća

Pošto je povrće priko potribno u ishrani ljudi tokom zime i prolića u svežem stanju, najbolje rešenje za očuvanje je drzanje u karmiću. U svakom domaćinstvu zavisno od količine povrća koje se potroši prave se karmići različite veličine. Karmić se izdiže na ocednom zemljištu 10 do 15 cm da ne bi došlo do nalivanja vode te se postavlja slama ili kuruzna na dno. Takođe se postavlja ventilacija od dasaka 15 puta 15 cm, a priko tog u piramidu povrće koje će se čuvati u karmiću, šargaripa, peršin, celer i drugo korenasto-krtolasto povrće i kupusnjače. Karmić se zatvara slojem piska zatim slojem slame i na sam gornji dio karmića zemlja koja se poravna.

Povrće se može čuvati i u drvenim, plastičnim ili metalnim kontejnerima kao i u površinskim podrumima. ■

ŠAHISTI SUBOTIČKOG „SPARTAK" U PRVOJ LIGI

NA TURNIRU U VRNJAČKOJ BANJI

Šahisti subotičkog „Spartak" a ove godine takmčiće se u prvoj saveznoj ligi.

Turnir će se igrati u Vrnjačkoj Banji od 17.oktobra do 28. oktobra 2005 godine u hotelu „Zvezda". Nastupa dvanaest najboljih ekipa iz Srbije i Crne Gore. Ove godine šampionat će biti izuzetno interesantan i neizvestan do poslednjeg kola. Prva dva mesta donose mogucnost nastupa u kupu evropskih šampiona, a četiri najlošije ispadaju iz prve lige.

Većina od ekipa ulazi sa velikim ambicijama u ovo takmičenje i dobro se pojačalo, tako da će turistička lepotica Vrnjaca Banja biti u epicentru naših šahovskih zbivanja..

Poklonici drevne šahovske igre moće da uživaju u majstorijama naših vrhunskih igrača kao i jednog broja stranih velemajstora koji su angažovani kao pojačanja.

Subotički ljubitelji šaha sigurno će sa posebnom pažnjom pratiti rezultate i igre svojih šahista. Spartak će nastupiti u sastavu: velemajstor Sedlak Nikola, velemajstor Fontaine Robert (Francuska), intermajstor Popović Dušan, intermajstor Stojanović Dalibor, intermajstor Benković Petar, fide majstor Nađheđeši Balind i prva rezerva ce biti fide majstor Boban Bogosavljević. Interesantno je pomenuti da će ekipa „Spartaka" biti najmlađa jer najstariji igrač ima 25 godina. Siguran sam da će ovi mladi i talentovani igrači stalno željni novih dokazivanja, dati sve od sebe da izbore plasman u sredinu tabele.Uspeh bi sigurno stvorio novu motivaciju za ulaganje u subotički šah i uticao na njegovu dalju popularizaciju.

Da podsetim ljubitelje šaha da je Spartak izborio plasman u prvu ligu prosle godine takmičeći se u drugoj saveznoj ligi koja je održana u Somboru. Sa tog prvenstva pokazaću Vam interesantnu partiju iz našeg meča sa ekipom „Slaven" iz Rume gde sam efektno u minijaturi pobedio fide majstora Tešića .

Velemajstor Topalov prvak sveta

U Argentinskom gradu San Luisu od 27.09. do 16.10 .2005 godine, borilo se za titulu svetskog prvaka osam šahovskih matadora: velemajstori Topalov Veselin iz Bugarske, Ananad Vishy iz Indije, Leko Peter i Polgar Judita iz Madarske, Svidler Peter i Morozevich Aleksandar iz Rusije, branilac titule Kasimdzanov Rustam iz Uzbekistana i Adams Michael iz Engleske. Igralo se dvokružno dva puta po sedam kola, a tempo igre je bio sedam sati za celu partiju, tako da smo dobili šampiona sveta u organizaciji svetske šahovske federacije po klasičnom tempu, što znači da je bilo vremena i za šahovsko stvaralaštvo.

Interesovanje je bilo veliko, tako da su posla imale i kladionice" po kojima su glavni favovoriti bili Anand , Leko inace subotičanin po rođenju, i kao treći favovorit Topalov. Bugarski velemajstor Topalov Veselin je već na početku stavio do znanja da ga kladioničarske kvote ne zanimaju i prvu polovinu turnira je završio u furioznom stilu osvojivši šest i po poena iz sedam partija. Pored odlične teoretske spremnosti pokazao je i visoki stepen psihofizičke stabilnosti pa je drugi deo turnira takoreći rutinski, bez poraza priveo kraju osvojivši titulu svetskog prvaka sa 10 poena, dok su drugo i treće mesto podelili velelemajstor Anand i Svidler sa po 8,5 poena.Više se očekivalo od velemajstora

Leka koji je osvojio skromnih 6,5 poena ali u takvom jakom društvu mnogo detalja odlučuje i očito je da se ovog puta nisu svi složili u očekivanom mozaiku. Jedina dama u ovako odabranom drustvu Polgar Judita je zauzela osmo mesto, vertovatno bi bilo i bolje da pauza i druge obaveze zbog prinove u porodici nisu poremetile njene pripreme.

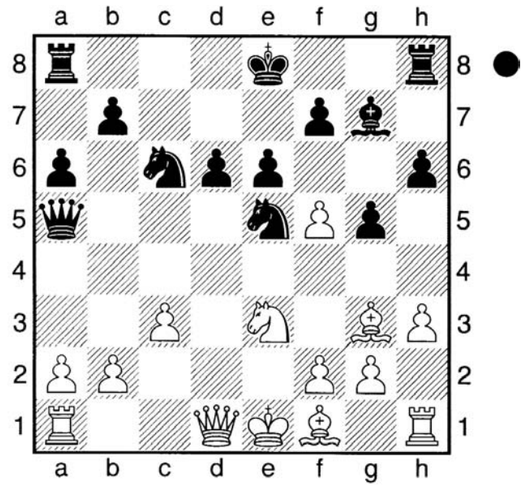
Sve u svemu ljubitelji šaha imali su priliku i da uživo preko interneta, prate sve partije i da uživaju u majstorstvu šahovskih velikana jer je bilo partija za svačiju dušu. Stručna šahovska javnost će dugo analizirati i teoretska ostvarenja koja su servirana u mnogim partijama sa ovog turnira. Nakraju čestitke velemajstoru Topalovu, koji je možemo reći dostojan nosila titule prvaka sveta jer je vec permanentno više godina u samom svetskom vrhu i jedan od retkih koji se ravnopravno nosio sa jednim od najvećih svetskih šampiona u istoriji šaha velemajstorom Kasparovim.U prilogu pogledajmo kako je novi svetski prvak dobio jednu od odlučujućih partija u borbi za šahovsku krunu.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: velemajstor Nikola Sedlak

(1) Svidler,P (2738) - Topalov,V (2788) [B90]
WCh-FIDE San Luis ARG (5), 03.10.2005

Sledeća partija je interesantna, jer je direktno odlučila o konačnom plasmanu. Akteri su, naravno dvojica najboljih na turniru... **1.e4 c5 2.□f3 d6 3.d4 cxd4 4.□xd4 □f6 5.□c3 a6 6.□e3 □g4 7.□g5 h6 8.□h4 g5 9.□g3 □g7 10.h3 □e5 11.□f5 □xf5 12.exf5 □bc6 13.□d5 e6 14.□e3?!** [Na istom turniru je viđen i nastavak 14.fxe6 fxe6 15.□e3 d5 sa nesto perspektivnijim šansama za belog Kasimdzanov-Anand, San Luis 2005.] **14...□a5+!** Potez koji direktno iskorišćava nepreciznost belog. **15.c3**

□f3+ Poenta prethodnog poteza. Sada je beli kralj izložen jakom napadu, i sledećih nekoliko poteza su praktično iznuđeni. **16.□xf3 □xc3+ 17.□d1** [17.bxc3 □xc3+ 18.□d1 □xa1+ i crni dobija.] **17...□a4+ 18.□c2?!** [18.b3 □d4+ 19.□c2 □d2+ 20.□b1 □b2# ; Pravilno je bilo 18.□c1 □xb2+ 19.□xb2 □b4+ 20.□c1 □d4 21.□d1 □c3+ 22.□b1 □b4+ 23.□c1 □c3+ sa remijem] **18...□xb2 19.fxe6 fxe6 20.□b3 □xb3 21.axb3 □xa1 22.□xa1 □e7** Nastala je veoma zanimljiva pozicija u kojoj beli ima dve figure za topa i dva pesaka sto predstavlja materijalnu ravnotezu, ali zbog loše koordinacije figura crni uspeva raziti inicijativu. **23.□d3 □ac8 24.□e1 □d4 25.f3 □c3 26.□d2 □hc8 27.□b1 □3c5 28.b4 □d5 29.□f2 □d7 30.□e3 □f5 31.□f2 □h4! 32.□xh4 gxh4∓** Sada se pojavila nova slabost u poziciji belog, pesak na g2, i potencijalna na b4. Beli još nije uspeo aktivirati skakača sa a1, tako da je partija poprimila tehnicki karakter. **33.□c2 h5 34.□e1 □g8 35.□c3 a5!** Crni pravilno menja jedinog belog pesaka na daminom krilu i u potpunosti sprecava kontraigru belog. **36.□c4 □c8 37.□e3? □b5−+** Sada beli gubi i bpesaka. Dalji komentar nije potreban. **38.□d3 □xb4 39.□xe6+ □xe6 40.□c2+ □d5 41.□xb4+ axb4 42.□e7 b5 43.□h7 □c3+ 44.□d2 □c4 0−1**

ODBOJKAŠICA GORANA MARIČIĆ, NAŠLA JE SVOJ PUT I SREĆU U AMERICI

OBEĆANA ZEMLJA

Mnogima je san da pokušaju pronaći svoju sreću u drugoj zemlji. Često se spominje Amerika, kao obećana zemlja", ali samo neki uspevaju to da ostvare. Gorana Maričić, kada se počela baviti odbojkom nije ni sanjala o tome da će ikada napustiti svoju porodicu i sama otputovati u beli svet". Nije mogla da zamisli da će biti jedna od vodećih u odbojkaškom timu Noorthwood University i da će zahvaljujući zalaganju, trudu i talentu postići mnoge upehe, a najsvežiji se desio 10. oktobra kada je proglašena za igrača nedelje u celoj naciji.

Gorana se oprobala u mnogim sportovim kao što su košarka, atletika, plivanje, gimnastika, rukomet... ali ni u jednom se nije pronašla. U 7. razredu osnovne škole oprobala se i u odbojci...

- Veliko hvala mogu reći mom tetku, Radoslavu Svirčevu, koji je tada bio trener odbojkaškog kluba „Sever". On je mojim roditeljima predložio da odem na testiranje za školu odbojke. Međutim, nije mogao da obeća da ću da prođem testove i postanem deo njegovog tima. Oduševila sam se predlogom, ali iako sam dobro odradila testiranje, plašila sam se da me neće primiti. To iščekivanje trajalo je, čini mi se ,kao večnost, ali kada sam jedno veče saznala da sam primljena, ta radost je bila mnogo veća i jača.

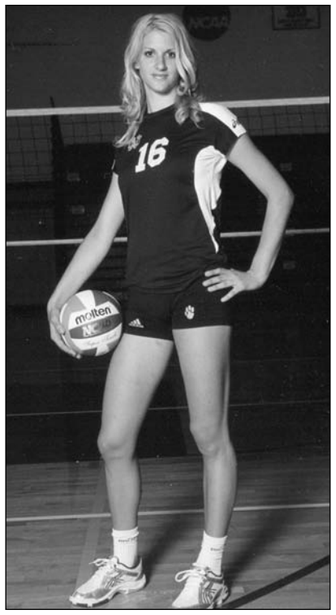
Selekcija u kojoj sam počela je bila škola odbojke, i bilo je mnogo dece. Svi smo bili željni odbojke, i da nakon određenog vremena uđemo u tim „Severa" što je tada bilo jako teško, jer od 50-oro svega 2-5 devojčica je trebalo da prođe. To mi je u stvari bio i prvi cilj da uđem u prvi tim. Zato sam se jako trudila i na kraju sedmog razreda ostvarila sam svoj plan. Tada sam znala da je odbojka „moj" sport.

Jednostavno, odbojka mi se uvukla pod kožu i bila je moja ljubav na prvi dodir! Sećam se, toliko sam obožavala taj sport da me je otac jednom kaznio (zbog lošeg ponašanja) tako što mi je zabranio te večeri da idem na trening, pa sam se ja iskrala iz kuće i pobegla na trening. Tada su i moji roditelji shvatili koliko mi je stalo do odbojke i svega vezano za to.

Početak sa klupe

Gorana je nekih tri godine provela u Severu, u početku bodreći svoje saigračice sa klupe, jer joj je trebalo dosta treninga i truda da zaigra u prvoj postavi. „Sever" je tada igrao u vojvođanskoj ligi, ali ubrzo je dospeo u sprsku sever" ligu. Mnogo je proputovala, videla gradove širom Vojvodine, a kasnije i Srbije i jednostavno uživala...

- Pored dobrog rada Radoslava Svirčeva i posle Zorana Kecmana, dosta brzo sam napredovala. Postala sam tako jedan od najvažnijih igrača prvog tima. Poklopile su se mnoge kockice i zahvaljujući tome smo kao juniorke dospele do prvenstva Vojvodine, Srbije, i posle cele Srbije i Crne Gore. Pošto smo tada igrale protiv najboljih ekipa, bila sam viđena od strane prvoligaških trenera i ubrzo su usledili mnogobrojni pozivi sa njihovih strana, da postanem član njihovih timova. Naravno da sam se osećala važnom i to mi je zaista godilo. Da ste me tada pitali svugde bih otišla, nisam mnogo birala, nisam mnogo ni razmišljala...

Oduševila „Crvenu zvezdu"

Svakome je u interesu da postane član prvoligaškog tima, pa tako i meni. Bila sam čak i na probnom treningu u Crvenoj Zvezdi, i odmah sam po završetku treninga saznala da su oni oduševljeni i da me stvarno žele. U to vreme sam trenirala sa prvim timom Spartaka, sa još par devojaka iz Severa, čisto da im popunimo broj igračica na treningu, jer je to njima bilo potrebno, a nama šansa da se oprobamo i da vidimo kakve smo u odnosu na jedan prvoligaški tim i njihove igračice. Tadašnji trener Spartaka, Goran Ilić, kontaktirao je moje roditelje i trenera i jasno ponudio da budem deo Spartaka. Posle mnogo razmišljanja odlučeno je da ostanem još jednu godinu u Severu, da sazrem malo više kao igrač. Iako sam stvarno želela da odem, shvatila sam koliko je to u stvari potrebno i važno i da ne treba žuriti. Te naredne godine su usledili razgovori da se tri subotička tima oprobaju kao jedan. Tadašnji „Next", „Sever" i „Spartak" su se udružili i postali samo Spartak". I pored još važećih ponuda iz beogradskih timova i drugih klubova odlučila sam da ostanem u Subotici, što mi je izrazito drago.

Sportista meseca

Upravo tog leta (pre dolaska u Spartak"), Gorani je usledio poziv za kadetsku reprezentaciju i naredne tri godine bila je redovni član reprezentacije (posle i juniorske). Njeni uspesi bili su i nagrađivani...

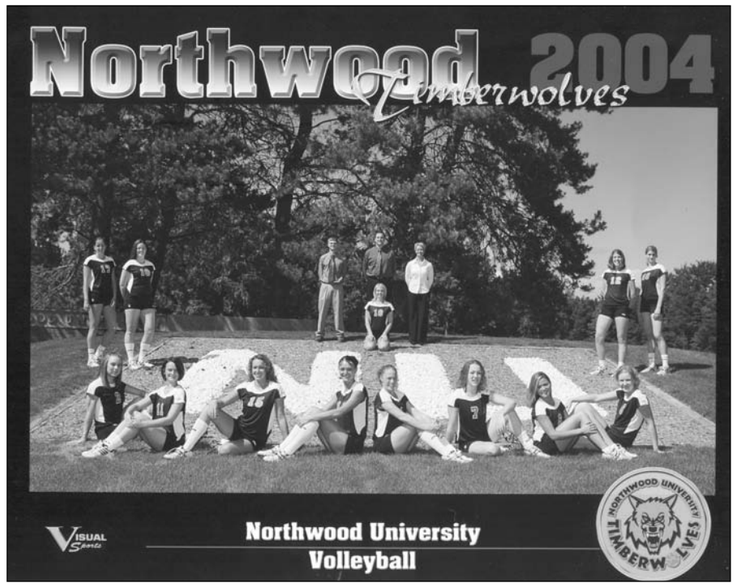
- Dok sam bila član „Severa" i kasnije „Spartaka", usledile su mnogobrojne nagrade, jedna od tih je bila sportista meseca, a najveća od njih je svakako titula sportiste godine u juniorskoj konkurenciji za 2001. godinu u Subotici, dok sam naredne godine u seniorskoj konkurenciji bila deseta na rang listi.

Uvek nešto treba žrtvovati, ali postoji rešenje.

- Nije mi bilo lako uskladiti sve odbojkaške i školske obaveze, čak sam propuštala i ekskurzije zbog toga, ali morala sam da žrtvujem nešto. Nisam imala ni mnogo vremena za druženje, ali sve sam stizala. Jednostavno, kada si u sportu, imaš ograničeno slobodno vreme, i to je tako. Moraš da budeš siguran šta želiš u životu. Ovo je ono što sam ja izabrala. Odbojka mi je bila najvažnija, i sve sam htela posvetiti tome,

ali sam znala da tako neće moći i da moram da završim školu. Baš zbog toga, posle dve godine boravka u „Spartaku" i po završetku srednje škole, odlučila sam da prihvatim sudbonosni poziv iz tada veoma daleke Amerike.

Primamljiva ponuda za Ameriku desila se negde u trećem razredu srednje škole. Nikola Petrović je tada bio odbojkaški trener na Northwood Univerzitetu gde sam trenutno, u Michiganu, u malom gradiću zvanom Midland. Nikola, pošto je došao u Srbiju na kratko vreme, (odmor koji je proveo radno, tražeći igarčice za svoj tim) je rekao da me je posmatrao na nekoliko utakmica i ponudio da nastavim školovanje, pod punom stipendijom a u isto vreme i da igram tamo odbojku. Rekao je da dobro razmislim šta želim u životu i dao mi dovoljno vremena za razmišljanje. Saznala sam da tamo ima nekoliko sportista iz Srbije, odbojkašice, košarkaši, teniseri... što mi je davalo više samopouzdanja. Imala sam ponude i iz drugih inostranih klubova, ali razgovarajući sa mamom Ana i tatom Simom došli smo do zaključka da je najbolje rešenje da otputujem za Michigen. Sada vidim da bolju odluku nismo mogli doneti, na čemu sam im jako zahvalna.

Igrač nedelje dva puta

Kada se spomene maskota Timberwolf (šumski vuk), prva asocijacija je Nortwood University, a kada se u tom timu spomene igračica sa dresom broj 16 bez imalo razmišljanja reći će vam ime Gorana Maričić. Veliku medijsku pažnju postigla je dobrom igrom i mnogobrojnim nagradama.

- Što se tiče tima, prošle godine završile smo na 16 mestu u naciji za diviziju 2, što je dobar uspeh. Kakvi u moji rezutlati? Pa, prošle godine, moje prve godine kada sam došla kao freshman (brucoš) osvojila sam nekoliko nagrada. Bila sam proglašavana za igrača nedelje dva puta, u našoj (GLIAC) ligi i na kraju sezone uručena mi je nagrada za najboljeg igrača godine u konkurenciji brucoša, što je veliki uspeh. Bila sam u timu 12 najbojih igračica GLIAC lige, i u našoj regij, i na nacionalnoj rang listi (po statistici) sam bila na 27. mestu, a šesta u konkurenciji brucoša. Od ove sezone, koja je još uvek u toku, osvojila sam nekoliko važnih nagrada. Do sada sam bila proglašavana već tri puta igračicom nedelje u GLIAC ligi. Ono zbog čega sam jako srećna jeste nagrada koja mi je uručena 10. oktobra ove godine za igrača nedelje u celoj naciji. To je ujedno bila i velika počast za Northwood Univerzitet, posto sam ja druga igračica u istoriji škole koja je osvojila tu nagradu, što mi mnogo imponira...Sve se to desilo jer sam tog vikenda u prvoj utakmici postigla rekordan broj prolaza koji iznosi 38 (u diviziji 2) a ukupan broj poena 43, i donela pobedu od 3:2 protiv jedne od najbojih ekipa u našoj ligi, a odmah sledećeg dana sam osvojila opet oko 36 poena i novu pobedu za našu ekipu.

Sada već sanja na engleskom

Prvi put odlazeći za USA engleski joj baš nije išao najbolje. Znala je toliko da se može snaći u slučaju da se izgubi i bila je dosta zbunjena. Posle dve godine boravka u inostranstvu, engelski jezik joj ide fantastično i sasvim se uklopila u okolinu. Interesantno je da smo u razgovoru sa njom saznali smo da ponekad čak i sanja na engleskom. Mali gradić i škola su je potpuno opčinili...

- Smeštena sam na kampusu, koji uopšte nije veliki, tako da mi je sve blizu. Tu se nalazi ceo univerzitet, koji izgleda kao mali gradić. Tu su zgrade u kojima se održavaju časovi, dve sportske sale, kućice i domovi u kojima žive studenti, kancelarije, sportski tereni. Unverzitet ima svega oko 2000 studenata. Upisala sam smer International Business Management i veoma sam zadovoljna. Sistem školovanja je takav da u toku semestra (koji traje 10 nedelja) polažemo testove, ima domaćih zadataka i blic pitanja (testovi). Veoma je sličan našem načinu školovanja u srednjoj školi. Za razliku od naših studenata koji često za samo jedan ispit pripremaju knjigu od 700, 800 strana, mi učimo po lekcijama i ispite polažemo parcijalno što je mnogo lakše.

Sport joj pokazao svet

Učiti šta voliš, baviti se sportom koji voliš i proputovati najlepša i najinteresantnija mesta na svetu mnoge ljude bi dovelo u ljubomoru.

- Pomoću odbojke sam uspela da vidim mnogo toga. Do sada sam (samo dok sam u Americi) videla Floridu, gde smo igrali turnir, ali smo stigli i da obiđemo grad u kom smo bili smešteni i da se okupamo u okeanu, što ću sigurno pamtiti još dugo. Opet, ove godine smo otišli u Californiju (gde smo isto odigrali turnir) i imali smo vremena da obi-đemo fantastičan Hollywood i Los Angeles. Imali smo vremena i da posetimo Universal Studio, gde se snimaju većina američkih filmova, i da otkrijemo sve te male cake koje deluju nestvarno u filmovima. Obišli smo i sve najpoznatije ulice L.A.-a kao što su Sun Set, Santa Monica, Beverly Hills, i naravno videli smo i ne izbežni Hollywood znak, što me je posebno fasciniralo.

Pričajući o ovim putovnjima sve više mislim da je upravo to bio glavni razlog zašto sam počela da se bavim sportom uopšte. Sećam se da sam jedno veče (dok sam bila mala) pričala sa majkom i da mi je rekla da ako počnem da se bavim sportom, da ću dosta toga da vidim, da obiđem i da

postignem mnogo toga. I eto, ponovo je bila u pravu. Od kada je moja sestra ovde, od početka ove godine, uspela sam da vidim i centar sveta New York City, u kom ona radi, gde je otišla preko agencije za zapošljavanje.

Putujući na mnoga mesta, primetila sam da su ovde ljudi mnogo opušteniji nego kod nas kući i to mi se jako sviđa. Govorim specifično za studente mog univerziteta. Drugačiji je mentalitet i to se odmah primeti. Ono što mi se ovde ne sviđa jeste da su ljudi uvek negde u žurbi i nemaju baš puno vremena za druženje. Za Amerikance je poznato da mnogo rade, što je i istina. Ako si student onda dok ideš u školu nalaziš vremena za posao, a kada završiš školovanje ulaziš u pravi svet, posao i samo posao. Pošto je to primamljivo i moguće je ostvariti, pored škole i odbojke nalazim vremena i za posao. Nemam određeno vreme za posao nego odlazim i radim kada imam vremena, ponekad između časova ili posle treninga.. Imam fenomenalnu priliku da ostanem ovde preko leta i da odrađujem letnje časove. Radim na kampusu, a ima organizovanih odbojkaških kampova za srednjoškolsku i mlađu decu. Radim kao trener što je jako naporno ali jedno predivno iskustvo. Ovde mogu da postignem sve to, a ne bih mogla da zamislim taj način života kući, to bi bilo prosto nemoguće ostvariti.

Malo vremena za izlaske

Škola, fakultet, posao. Gde je tu zabava i razonoda. Da li imaš vremena da izlaziš?

- Dok traje sezona, (jedan semestar, skoro 3 meseca) imam malo vremena za izlaske, svakog vikenda se održavaju jedna do tri utakmice. Veoma je naporno, ali uvek se nađe vremena i za druženje. Tako da svoje slobodno vreme uglavnom koristimo za to.

Ovaj gradić gde se nalazim je mnogo mali, veličina Subotice, ali ovde stvarno nema šta da se radi, ima jedan kafić i to je sve. Savršen grad za porodice sa malom decom, ali već za studente nije najbolji izbor. Kada je završena sezona i kada imamo vremena za izlaske najčešće odlazimo u gradove u blizini, gde ima mnogo više dešavanja.

„Obećana zemlja" ima još neke prednosti u odnosu na srpske klubove…

- Postoje sličnosti, a postoje i mnoge razlike u sportskom životu ovde i u Srbiji. Na primer, ovde su nam na raspolaganju dva terena sa mrežama, oko 70 lopti na korišćenje. I to je samo početak. Čak imamo i svoju svlačionicu koja nam je kao soba. Svaki dan nas čeka čista oprema za trening, svako ima svoj ormarić, imamo televizor unutra, sa videom koji nam omogućava da gledamo šta treba da promenimo u našoj igri, ili kao individualni igrač; kada se spremamo za neku utakmicu pa gledamo kasete protivnika, primenjujemo taktike, tablu za pisanje, muziči uređaj; a sa tepihom i sa kaučem unutra se osećamo veoma prijatno. Na raspolaganju nam je uvek i doktor koji se nalazi u sali, i čija je ordinacija uvek otvorena. I one najmanje povrede se odmah saniraju, pa tako odmah možeš da nastaviš trening ako nije ništa ozbiljnije. Sve u svemu imamo fenomenalne uslove za rad, sve nam je omogućeno i imamo sve što nam treba.

Odbojkašice svi prepoznaju

Odbojka je tamo medijski veoma popularna, ali nije kao američki futbal (ragbi). Često se dešava da odbojkšice Northwood-a dok su se nalaze u prodavnici, ili u bioskopu, ili kada samo izađu da prošetaju sretaju ljude koji ih prepoznaju i pitaju da li su to one iz novina — jednostavno ih prepoznaju i onda se raspričaju, kako čitaju u novinama za nas i kako neki od njih odlaze na njihove mečeve redovno.

Gospođica Maričić je do sada ostvarila sve svoje ciljeve, ali šta dalje?

- Ovde sam trenutno druga godina univerziteta, ali jos uvek ne znam tačno šta ću da radim kada završim. U glavi mi je nekoliko opcija, razmišljam da li da nastavim (što mi je želja) profesionalno da se bavim odbojkom, zato što imam šanse da zaigram u nekom dobrom klubu u Evropi, ili da mi život ode u potpuno drugom smeru, kao što je zapošljavanje. Za sada imam u planu da Novu godinu provedem sa sestrom u centru Menhetnam, a ono što znam sigurno, jeste mali plan ali mnogo značajan: sestra i ja smo se dogovorile da ćemo preko letnjeg raspusta dovesti našeg mlađeg brata Marka, koji ima 11 godina i koji već pokazuje da je talentovan za mnoge stvari, u školi pokazuje odlične rezultate, već ide na takmičenje iz matematike i srpskog; voli da učestvuje u mnogim u oblastima kao sto su istraživači, oprobao se i u mnogim sportovima, trenutno trenira košarku, ide i na folklor, preko leta ide na plivanje, a pohađa časove engleskog i kompjutera. Bio je moj veliki navijač dok sam igrala za „Spartak" i za „Sever", u Subotici.

Najslađe pobede u petom setu

Za sam kraj ostavili smo i njene najslađe pobede…

- Sve pobede su mi podjednako drage, ali bih ipak izdvojila dve do sada. Jedna od njih se desila jako davno, na početku moje odbojkaške karijere. Bila sam član odbojkaškog kluba Sever" i igrali smo juniorsko prvenstvo u Jagodini. Sa tom pobedom smo obezbedili takmičenje za viši plasman, a deklasirali smo prvoligaški klub „Poštar" iz Beograda. Sada kada se setim, one su bile sve ogromne. Ja tada još uvek nisam igrala u prvoj postavi. Posle njihovih lako dobijenih dva seta, mi smo se nekako probudile, zaigrale kao da nam je to poslednja utakmica i stigle tako do petog seta…a taj peti set je bio za pamćenje. One su lagano dolazile do pobede, sećam se rezultata: bilo je 14:11 za njih, nekako smo smogle snage i osvojile sledećih pet poena za redom i došle do pobede. Uh, bilo je samo takvih suza radosnica, kakve se ne pamte. I tako obezbedile plasman za učestvovanje u prvenstvu Srbije i Crne Gore.

Druga pobeda se dogodila ovde sličnim tokom. Došle smo do petog seta i protivnice (Northern Michigan) su vodile 14:10, (znači, fali im jedan poen do kraja) i dogodila se ista priča, smogle smo snage, nismo odustajale i na kraju smo sa suzama opet slavile pobedu od 3:2 (peti set 15:17). Nekoliko puta sam imala priliku da se uverim da nikada ne treba odustajti, kako u sportu tako i u drugim stvarima… ■

Livia Tričko

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE
NIU "BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA"
POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE
REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE